

HRVATSKI *glasnik*

Godina XVI, broj 40

5. listopada 2006.

cijena 80 Ft

Foto: Bernadeta Blazetin

Berbeni festival u Sumartonu

Komentar

Najpr sa zastavami!

„Ne sudite i nećete biti sudjeni; ne odsudjujte i nećete biti odsudjeni; oprašćavajte i oprošćeno će vam biti! Dajte i dat će vam se: mjeru dobru i nabitu i natresenu i preobiljnu hte vam dati u krilo vaše; ar kakovom mjerom mirite, onakovom će se vam admiriti.“

(Štenje Svetog evandjelja po Luki)

Rječnik hrvatskoga jezika na 1411. stranici piše o zastavi da je „kusić tkanine privezan za koplje, s grbom ili znakom ili prez njih koji simbolizira naciju, državu, vladara, vojsku, stranku, grad, crikvu, ceh i bratovšćinu i vije se na pročeli državnih ustanov, prilikom obilježivanja obljetnic, državnih i vjerskih blagdanov u bojni pohodi, demonstracija, mimohodi, politički skupi, pri službeni nastupi državnoga poglavara i pri drugi posebni prigodi ter na različiti proslava i svečanosti“. I sad bi povlika riči demonstracija, politički skup i posebne prigode, prilike. Prije nek bi me gdo krivo shvatio, htla bi reći, ne namjeravam nikogar pozvati u boj, a posebno ne odobriti nastup sa zastavami u razbijanju, rušenju, zničenju državne vridnosti, kako smo to nedavno vidili pri slučaju MTV zgrade. No, ne bi nam bilo lipo zamuknuti da pri tom napadu zgrade nisu samo vandali, razarači, huligani držali u ruki zastave nego i mirni demonstranti i nij pristojno masu ljudi skupapirati. Činjenica je da ne bi bili smili u ničije ime škoditi, kvara načinjati onoj zgradi ka nij bila ni najmanje kriva, no zgodalo se je. Ali sad nomo dar skupa pogledati i nabrajati što je sve bilo dozvoljeno na ovoj zemlji jednim ki su se, bome, i prisegli na ugarsku zastavu ter ki su i vjernost običali, a i svoju rič dali da će po najboljem vlašćem znanju služiti državu! Ovu našu, ku je elita nazvala prostitutkom, a vjerojatno i nje stanovništvo ne bi bi bilo dostalo bolji atribut?! Tako pitanje stoji. Što se sve more u ime „zastave“ na ovom tlu načinjati? More se po, pred kratkim, vidjenoj peldi lagati, kriotvoriti gospodarstvene podatke, zatajivati istinu i stvarnost, prepovidati javnosti da dojde do pravih informacijov, napraviti milijun majstorijov u manipulaciji, profučkati državnu imovinu, muljati, krenuti krivim putem, pljuvati, ucjenjivati, a uz to i izgubiti i dušno spoznanje? To je sve u redu? Gdo se ufa uvjerljivo suditi jednoj strani, dokle drugu stranu ne spomene? Pravoda bi najlipše bilo ako bi nek tako lafko mogli zabiti zgoditke projućih tajednov, ali ne ide. Ne ide jer mnogi od nas čutu da su nam u najvećoj mjeri obeščastili državne simbole i diboko pogazili u naš ponos. I karkako tvrdu nuagi da nij vrime za repliciranje s državnimi simboli, ja pak mislim, a i ov minuli vikend je dokazao, nad glavami se moraju razvezati ugarske zastave. Jer većem djelu Ugrov (a i nam Hrvatom u Ugarskoj) ta kusić od tkanine već zlamenuje nego onim ki su ljeta dugo smijuč se gazili nad njim, a sa začaranimi milijuni u džepu sipali pijesak u čiste, naivne poglede naroda!

-Tiho-

„Glasnikov tjedan“

Jedan buran vikend je iza nas. Prvoga listopada održani su izbori za mjesne i manjinske samouprave. Rezultati kazuju kako je ukupan pobjednik oporbna Stranka mladih demokrata sa svojim partnerima. Stranke vladajuće koalicije na čelu s premijerom Ferencom Gyurcsányem ostale su u pozadini. Županijske skupštine potpuno su narančaste, izuzev glavnoga grada, ali se i u njemu proširila narančasta boja. Demszkyja je u stopu pratio István Tarlós nad kojim je Demszky odnio pobjedu od 1,76% u borbi za mjesto budimpeštanskoga gradonačelnika. Oporba slavi pobjedu tumačeći je kao referendum i svojevrstnu volju naroda za političkim promjenama iskazanu i mirnim prosvjedima u protekla dva tjedna; ne odustaje od traženja smjene premijera Gyurcsányja. Mađarska socijalistička stranka i Savez slobodnih demokrata čvrsti su u nastavljanju započetih reforma jer su ih parlamentarni izbori i ovlastili na to. Predsjednik Republike László Sólyom u svome dramatičnom šestominutnom televizijskom obraćanju mađarskoj javnosti nekoliko minuta nakon zatvaranja birališta upozorava kako je u rukama parlamentarne većine ključ rješavanja trenutne krize u kojoj se nalazi zemlja, upala u nju zbog riječi premijera Gyurcsányja na zatvorenoj stranačkoj sjednici u svibnju ove godine, kojima je priznao «politiku laži» koju su posljednjih godina vodili socijalisti. Za nadati se kako će u nastupajućem razdoblju, i pobjednici parlamentarnih i pobjednici mjesnih izbora, obavljati posao za koji su dobili mandat, i možda na taj način riješiti nastalu političku krizu u kojoj nitko ne popušta. Ni oporba ne odustaje od svojih zahtjeva i optužaba ni vladajuća socijalistička stranka sa svojim koalicijskim partnerom i premijerom Gyurcsányem od započete politike za čiju provedbu jedinu garanciju vidi u osobi Feren-

ca Gyurcsányja. Sve u svemu, vruća politička jesen u kojoj nisu isključena nova iznenađenja.

Prvoga listopada uz mjesne izbore održani su i manjinski. Malo je bilo riječi (u nedjelju navečer) na javnoj televiziji o njima, kao da manjinci i nisu porezni obveznici. Jedino je Duna TV posvetio dužnu pozornost manjincima. U studiju uživo bili su predsjednici i dužnosnici slovačke, njemačke i ciganske državne samouprave. Server Državnog izbornog povjerenstva svaka čast. Radi bez greške, brzinom koja zavrđuje pohvalu. Ja sam glasovala u gradu na biračkome mjestu koje je od moga stana udaljeno dobrih šest kilometara, u nagužvanom prostoru s biračima drugih manjinskih zajednica. Imala sam osjećaj izdvojenosti, mnogi smo se pitali gdje je zapravo Rákóczijska ulica i zgrada pod brojem 68. U razgovorima nakon izbora koji traju i koji će potrajati još više tjedana, a za manjinske zajednice će dobiti točku na i tek biranjem zastupnika u Skupštine državnih samouprava, na što trebamo čekati još nekoliko mjeseci, čuje se svega pomalo. Jedan od velikih prigovora odnosi se i na tajnost manjinskih biračkih popisa. Zašto su oni zapravo tajni. To pitanje, kao pravni nedostatak, nedavno je naveo i manjinski ombudsman. Kažu birači i kandidati za zastupnike, popisi bi trebali biti javni, pogotovo iz razloga što bi tek na taj način kandidati za zastupnike manjinskih samouprava mogli obavljati izbornu kampanju. I dok stranke i njihovi kandidati poznaju naše adrese, telefonske brojeve i agitiraju za naš glas, mjesecima, ujutro, u podne i prilikom večere, kandidati manjinskih samouprava nemaju pojma tko su imena onih koje trebaju nagovoriti da glasuju upravo za njih. Problema ima, a razmišljanje o njihovoj rješavanju čeka manjinske zajednice prije novih izbora i novih izbornih procedura.

Branka Pavić Blažetin

László Sólyom pri glasačkoj urni

Aktualno Izbori ... izbiri ... izbiri ... izbiri ... izbiri ...

Manjinski izbori 2006

Izbori za manjinske i mjesne samouprave su za nama, rezultati su nam poznati. U 115 naselja su održani izbori za hrvatske manjinske samouprave i ostvareni su zakonom propisani uvjeti za njihovo utemeljenje. Pogledamo li statističke podatke Državnog izbornog povjerenstva i stanje po «našim» županijama, lako ćemo zaključiti kako je najjača hrvatska civilna organizacija Savez Hrvata u Mađarskoj dobila 442 mandata, i pojedine su županije potpuno u Savezovim rukama, primjerice Đurško-mošonsko-šopronska i Željezna županija, Budimpešta, izuzev III. okruga gdje je mandate dobilo Zemaljsko društvo-hrvatsko-mađarskoga prijateljstva, Peštanska, Boršodsko-abaujsko-zemplenska, Bačko-kiškunska županija, izuzev Bikića gdje su mandati pripali Udruzi hrvatski kulturni centar „Bunjevačka čitaonica” ..., Savezovi kandidati dobili su 24 449 glasova, pa je tako Savez Hrvata u Mađarskoj na top-listi civilnih manjinskih organizacija u Mađarskoj koje su postavile svoje kandidate na izborima, po broju osvojenih mandata i dobivenih glasova zauzeo visoko peto mjesto. Kandidati Društva Horvatov kre Mure dobili su 60 mandata i 3132 glasa u Zalskoj županiji, kandidati KUD-a Tanac 27 mandata i 1153 glasa u Baranjskoj županiji, kandidati Zemaljskoga društva hrvatsko-mađarskog prijateljstva 29 mandata i 997 glasova u Baranjskoj i Šomođskoj županiji, te u III. okrugu grada Budimpešte kandidati Hrvatsko-mađarske kulturne udruge „Szent László” pet mandata i 107 glasova u Stolnom Biogradu, kandidati Šokačke čitaonice dva mandata i 208 glasova u Mohaču, kandidati Hrvatsko-mađarske kulturne udruge Andrása Dugonicsa pet mandata i 62 glasa u Segedinu, kandidati Udruge hrvatski kulturni centar „Bunjevačka čitaonica” pet mandata u Bikiću i 206 glasova. Niz zanimljivih brojki i usporedaba nameću nam se gledajući sliku i pos-

totke koje nam donosi Državno izborno povjerenstvo na svojoj web-stranici: www.valasz-tas.hu, ali uočavamo kako je promjena, bar što se tiče imena izabranih zastupnika, malo. Naravno, ima i nekoliko iznenađenja, u Sambotelu i Koljnofu, gdje HDS-ovi sadašnji visoki dužnosnici nisu osvojili mandate. Zaključno govoreći, u odnosu na prethodni samoupravni ciklus kada su Hrvati imali 107 samouprava u Mađarskoj, na ovim izborima udovoljili su zakonom propisanim uvjetima i imaju pravo utemeljiti 115 hrvatskih samouprava, pa su tako poslije Cigana s 1118, Nijemaca s 378 i Slovaka s 116 samouprava četvrta manjina po broju manjinskih samouprava u kojima su izbori provedeni uspješno. Poslije nas dolaze Rusini s 52 samouprave, a potom ostale manjine. Ako i utemeljimo 115 samouprava, tada će u budućem sastavu Skupštine HDS-a moći sjediti 39 zastupnika. Zastupnici državnih samouprava birat će se ožujskog datuma koji odredi Državno izborno povjerenstvo. Istoga datuma birat će se i devet zastupnika glavnogradske manjinske samouprave i devet zastupnika županijskih manjinskih samouprava, nove razine samoupravljanja od ovoga samoupravnog ciklusa. Hrvati će moći utemeljiti županijska manjinska samoupravna tijela u ovim županijama: Baranjskoj, Šomođskoj, Đurško-mošonsko-šopronske, glavnogradske hrvatske samouprave u Budimpešti, Željeznoj, Zalskoj i Bačko-kiškunskoj županiji. Imena kandidata tih tijela civilne organizacije koje za to imaju pravo, moći će postavljati samo između imena izabranih zastupnika manjinskih samouprava i samo će izabrani zastupnici manjinskih samouprava moći glasovati za kandidate zastupnika županijskih manjinskih samouprava, glavnogradske manjinske samouprave i za Skupštinu Državne samouprave. Istoga dana i istovremeno. *bpb*

BUDIMPEŠTA – Dr. Mijo Karagić sazvaio je sjednicu Skupštine HDS-a za 7. listopada s početkom u 10 sati. Na dnevnom redu treće ovogodišnje sjednice ima više točaka predloženoga dnevnog reda, među njima: uzroci asimilacije i kako usporiti asimilaciju Hrvata u Mađarskoj, aktualna pitanja u svezi s nastavom hrvatskoga jezika, odnosno školskim sustavom Hrvata u Mađarskoj, zaključci raščlambe Hrvatsko-mađarskog sporazuma o zaštiti manjina potpisanog 1995. g. u Osijeku, te ostala pitanja i prijedlozi, među kojima: prijedlog ustrojstva HDS-a za ciklus od 2006. do 2010. g., donošenje odluke o izboru ravnatelja Croatice Kht., donošenje odluke u svezi s molbom Osnovne škole Mihovila Nakovića iz Koljnofa, rebalans HDS-ova proračuna za 2006. godinu i prihvaćanje financijskog izvješća HDS-a za razdoblje od 1. siječnja do 30. lipnja tekuće godine, donošenje odluke u svezi s naknadom za topli obrok Hrvatskog vrtića, osnovne škole i učeničkog doma u Santovu, donošenje odluke o dodjeli odličja hrvatskim prosvjetnim djelatnicima, i odličja HDS-a u povodu Hrvatskog dana 2006. g., potpisivanje ugovora sa Samoupravom Baranjske županije o održavanju Mohačkog muzeja, prijedlog Odbora za gospodarstvo, financije i nadzor u svezi s radom Zavičaja d.o.o., program Hrvatskog dana, donošenje odluke u svezi s naknadom za putne troškove zastupnika i u svezi s primanjima predsjednika i zamjenika predsjednika, informacije o postupku za priznavanje Bunjevaca kao posebne nacionalne manjine u Mađarskoj. U dvije točke dnevnoga reda (rasprava i donošenje odluke o izboru i imenovanju ravnatelja Croatice Kht., i programu Hrvatskog dana, sjednica će biti održana zajedno sa Zemaljskim odborom Saveza Hrvata u Mađarskoj.

BUDIMPEŠTA – Sukladno odredbama o pravilniku i radu HDS-a, predsjednica Odbora za odgoj i obrazovanje Marija Petrič sazvala je sjednicu Odbora za 4. listopada s početkom u 10 sati i 30 minuta. Predložen je ovaj dnevni red: aktualna pitanja u svezi s nastavom hrvatskoga jezika, odnosno školskim sustavom Hrvata u Mađarskoj, problemi hrvatskih narodnosnih udžbenika, donošenje odluke o dodjeli odličja hrvatskim prosvjetnim djelatnicima, donošenje odluke o dodjeli odličja HDS-a u povodu Hrvatskog dana, program Hrvatskog dana 2006, te ostala pitanja i prijedlozi.

Promjene, ali garancije?

BUDIMPEŠTA – Sjednica Predsjedništva Saveza Hrvata u Mađarskoj održat će se 6. listopada s početkom u 10 sati u uredu Hrvatske državne samouprave u Budimpešti, Ulica Bíró L. 24. Na dnevnom su redu tri važne točke: rasprava o natječaju za ravnatelja Croatice Kht., aktualna pitanja u svezi s organizacijom Hrvatskog dana u Pečuhu koji će se održati 11. studenoga, te raščlamba nastaloga stanja nakon mjesnih manjinskih izbora. U svome pozivnom pismu predsjednik Saveza Hrvata u Mađarskoj Joso Ostrogonac obavještava članove Predsjedništva kako će se sjednica Zemaljskog odbora Saveza Hrvata u Mađarskoj održati 7. listopada, također u uredu Hrvatske državne samouprave, s početkom u 10 sati, te kako će ona biti održana zajedno s HDS-ovom Skupštinom, u dvije točke dnevnoga reda: biranje ravnatelja Croatice Kht. i Hrvatski dan 2006.

PEČUH – U sklopu pečušskog festivala kulturnog nasljeđa održanog od 14. do 24. rujna u industrijskoj četvrti Zsolnay, a u sklopu projekta o rehabilitaciji ovog industrijskog projekta, održan je od 21. do 23. rujna multikulturalni festival na kojem je nastupio i poznati hrvatski etno-bend Mojmir Novaković i Kries, čiji je član Andor Végh, gajdaš, Hrvat iz Mađarske. Vođa je benda Mojmir Novaković.

Kako reče Andor za naš tjednik, svojevrstan je to doživljaj i pokušaj spajanja hrvatske glazbe u ovome našem vremenu preko duševnih i glazbenih veza. Uz navedene su još i Ivo Letunić, Dubravko Navljanin, Krešimir Oreški, Antonija Kavaš.

VRŠENDA – Hrvatska manjinska samouprava te Kulturna i vjerska udruga šokačkih Hrvata u Vršendi, 7. listopada priređuje tradicionalno XI. Šokačko sijelo. Sveta misa u mjesnoj crkvi počinje u 15 sati, a predvodit će je svećenici Šima Domazet i Atila Bognar, a misu će pjevati vršendski Pjevački zbor Orašje.

Nakon mise slijedi mimohod sudionika ovogodišnjega Šokačkog sijela, a potom u domu kulture folklorni program kojem sudjeluju: KUD Rokoko iz Čikerije, Pjevački zbor iz Kačmara, Pjevački zbor Orašje te Orkestar Orašje. Ovu priredbu pomaže Javna zaklada za nacionalne i etničke manjine u Mađarskoj.

Martin Išpanović, referent Ureda za nacionalne i etničke manjine, i Čaba Horvath, dopredsjednik HDS-a

U Uredu za nacionalne i etničke manjine potkraj prošloga tjedna (28. rujna) održan je radni dogovor čelnih ljudi Ureda i predstavnika 13 nacionalnih manjina u nazočnosti državne tajnice dr. Edit Rauh. Kako je istaknuto, to je zapravo pripremni dogovor za susret s ministrom socijalne skrbi i rada Péterom Kissem koji je zakazan za 12. listopada ove godine. Naravno, radi se o potpori manjinskim samoupravama za 2007. godinu, odnosno o stavkama koje su do sada bile „razmjerno čvrste” točke u državnome proračunu. Na dnevnom redu rasprave razmotrena je tražena potpora za djelovanje državnih i mjesnih samouprava, kvota za učenike manjinskih škola, odnosno mogućnost za diferencirano pružanje potpore. Većina nazočnih složila se da ovo razdoblje nije povoljno za otvaranje novih manjinskih ustanova, nego za održavanje već postojećih, za koje na dugim stazama treba osigurati uvjete rada.

Hrvatsku državnu samoupravu na pregovorima zastupao je dopredsjednik Čaba Horvath koji je za Hrvatski glasnik izjavio:

„Mi smo samo s 8% tražili više nego lanijske godine. Dobro znamo da se može tražiti i više, ali sadašnje mogućnosti sasvim su drugačije. Kako nam je to potvrdio i predsjednik Ureda Antal Heizer u svojem izlaganju, nemamo baš izgleda da ćemo dobiti više nego lani. Dobar rezultat bio bi već i taj ako bismo mogli sačuvati onu svotu koju smo primili lani iz proračuna, a to je 45 milijuna forinti, dok smo za 2007. tražili 54 milijuna forinti, što bi moglo biti real-

no. Tijekom pružanja potpore prioritet bi trebale uživati manjinske ustanove koje godinama uspješno funkcioniraju, nema mnogo smisla za osnivanje novih ustanova. Važno je i povećanje manjinske učeničke kvote, što spada pod nadležnost Ministarstva prosvjete”, dodaje dopredsjednik Čaba Horvath.

Do promjena svakako će doći, željeli mi to ili ne, ali je garancija zasada upitna. Prema planu, Ured za nacionalne i etničke manjine ubuduće bit će spojen s jednim od ministarstava. Vidi slučaj Ureda za Mađare izvan granica, koji je priključen Uredu premijera, pa nema baš puno izgleda za „samostalnost”. Time se neminovno mijenja i statut Javne fondacije za nacionalne i etničke manjine. Poželjno bi bilo da ubuduće ne treba godinama čekati da predstavnici manjina dobiju punopravnog člana u Kuratoriju. Pojavila se i želja i opaska da se potpora za manjinski tisak izvadi iz nadležnosti Kuratorija.

Na radnom sastanku razmotren je i prijedlog predsjedništva Javne zaklade Kuratorija Mađarskog radija koji je većini nazočnih bio nepoznat, i to unatoč tomu što se u njemu navodi da je sastavljen u suglasnosti s predstavnicima državnih samouprava. Prema novom ustrojstvu, od početka 2007. godine emisije 13 nacionalnih manjina javljale bi se dnevno od 7 do 19 sati na srednjem valu Radija Kossuth. Tako bi Romi, Slovaci, Hrvati, Srbi, Nijemci i Rumunji imali dva sata programa, a Slovenci, Rusini, Bugari, Grci, Ukrajinci, Armenci i Poljaci tjedno po 60 minuta programa, što bi kod potonjih bilo povećanje termina sa 100%. Informirani smo i o tome da bi zakonskom odredbom državne manjinske samouprave od 2008. godine trebale postati samostalna poslovna jedinica sa svojom kompletnom aparaturom (od administracije do državnoga knjigovodstva) za čije se profesionaliziranje, međutim, iz proračuna, barem zasada, ne predviđaju posebne stavke. Postojeća sjedišta državnih samouprava prelaze u njihovo vlasništvo, što znači da sve popravke i održavanje ubuduće trebaju podmiriti iz svojih vlastitih sredstava.

Pregovori manjinskih državnih samouprava održat će se još i tijekom ovoga tjedna, s prvenstvenom nakanom da se usuglase stavovi i prioriteti koji su neophodni za funkcioniranje manjinskih i prosvjetnih ustanova, ali o konkretnostima oko pružanja potpore manjinama možemo vas informirati tek nakon susreta s ministrom Péterom Kissem. A. P.

Intervju

„Pro humanitate Baranya“ Marku Dragovcu, bivšem načelniku sela Pogana

Fotograf i meteorolog, bivši načelnik sela Pogana Marko Dragovac dobitnik je priznanja „Pro humanitate“ koje mu je dodijelio Civilni savez za ljude Baranjske županije. Priznanje se dodjeljuje treću godinu zaredom zaslužnim osobama koje su mnogo učinile za svoju okolinu. Priznanje mu je uručeno u Pččsvárodu 23. rujna ove godine

Razgovor vodila: Branka Pavić Blažetin

Marko, ovo je priznanje zapravo povod našeg razgovora. O kakvom se priznanju radi?

„Pro humanitate Baranya“ priznanje je koje Civilni savez za ljude Baranjske županije dodjeljuje već treću godinu zaredom istaknutim pojedincima koji su mnogo učinili, i to pretežito na kulturnom polju. Kako stoji u obrazloženju, priznanje sam dobio i za svoja kulturna nastojanja u selu i za moj fotografski rad te kao načelnik Pogana za naša nastojanja da od našega sela učinimo malo kulturno središte naše okolice. Počeli smo već prije petnaestak godina organiziranjem koncerata ozbiljne glazbe, izložaba ... te, kako stoji u obrazloženju, za svoj rad na narodnosnom polju. Trudili smo se što više priredaba regionalnog karaktera dovesti u naše naselje, a pogotovo u ljetnim mjesecima kada smo mogli iskoristiti svoju ljetnu pozornicu, i okruženje poganskog jezera koje svojom slikovitosti oduševljava sve one koji ga vide. Tako već niz godina surađujemo i sa Centrum za kulturu grada Pečuha, a i mnogi zborovi, sudionici festivala vinskih pjesama nastupili su upravo u Poganu. Na primjer, ove smo godine potkraj rujna ugostili Muški pjevački zbor „Sv. Juraj“, zbor hrvatske ratne mornarice iz Splita koji su svojim jednosatnim nastupom oduševili sve one koji su ih došli poslušati, a takvih je bilo mnogo.

Samo ime priznanja „Pro humanitate“ više je nego lijepo. Humanost. Kakav je osjećaj biti nositeljem jednoga takvog priznanja? Što čovjek pri tome misli?

Bilo je vrijedno raditi. Žao mi je što imam

malo vremena za ovakvu vrstu rada uz mnogobrojne obveze. Ali planiram, ako doživim mirovinu, nastaviti svoj rad, i to prvenstveno na kulturnom polju, posvetiti se svom hobi, fotografiji, pisanju, ljudima ... Sada nemam vremena za to. Noću radim u Meteorološkom centru u Poganu, danju sam obavljao načelničke poslove u Poganu ...

Koliko Pogan ima stanovnika?

U poganu živi 1100 stanovnika, od kojih je vrlo mali broj Hrvata. Ima Nijemaca i Mađara. Posljednjih petnaestak godina zbog blizine grada veliki broj ljudi se doselio u Pogan, sagradio kuće, pa danas Pogan u nekim svojim dijelovima više sličí spavaonici nego pravome selu. Koliko točno ima Hrvata, ne mogu reći. Odlučio sam već više puta kako ću zabilježiti hrvatske kuće, pobrojiti nas, ali to još uvijek nisam učinio. Malo nas ima, a i to su pretežito stariji ljudi, brakovi su mješoviti, u njima djeca ne govore hrvatski jezik.

Blizina grada može biti i prednost, ali i nedostatak, blizu ste grada, djeca ne ostaju u selu u seoskoj školi, idu u gradske škole, seoska se zajednica na neki način raspada? U Poganu ima samo prva četiri razreda osnovne škole?

U ono vrijeme kada se sadašnja škola izgradila, politika je odredila i njezinu sudbinu. Kroz godinu-dvije naša će škola pripasti nekoj većoj pečuškoj školi i djelovati kao njezina podružnica. Dio je to državne politike o obrazovanju i pitanje održavanja malih škola putem Maloregionalnih udruga. Naravno, seoska će se samouprava trebati suglasiti s time, ali to je sporedno jer ionako nemamo mnogo izbora. Škola je skupa. Nisam siguran da će sve to negativno djelovati na selo jer danas imamo u školi četiri niža razreda s 20 učenika, dok u selu imamo stotinjak djece osnovnoškolske dobi. Moram kazati da danas i nemamo mjesta za više učenika jer to je mala školska zgrada. Budemo li podružnica neke veće pečuške škole, u budućnosti će možda i porasti broj djece koja će ostajati u selu. Vidjet ćemo.

Zapravo vi u posljednjih petnaestak godina niste ulagali u školu? Može se to i tako reći?

Zapravo je tako nekako. Složeno je to

pitanje. Imamo vrtić koji pohađa velik broj djece. Ove godine naša škola slavi 15 godišnjicu nove škole i nove školske zgrade. Školsko pitanje u Poganu ima svoju burnu povijest. Imali smo školu koja je zatvorena, pa su naša djeca pohađala salantsku školu, potom su išli u Peču, a prije petnaest godina smo izgradili novu školsku zgradu i pokušali zadržati dio naše djece u selu. U školi se, na žalost, ne predaje hrvatski jezik, roditelji to nisu tražili, a njemački se uči kao strani jezik.

Kad govorimo o poganskim Hrvatima, onda možemo zaključiti kako su oni zapravo ostarjeli. Ali s druge strane, ako pogledam imena kandidata za zastupnike Hrvatske manjinske samouprave, moram zaključiti kako su to vrlo mladi ljudi, među njima ima i srednjoškolaca?

Vrlo su mladi. To su naši ljudi, Hrvati, ali problem je u tome što slabo ili uopće ne govore hrvatski. Ako bi oni otišli na neku hrvatsku priredbu ili sjednicu, većinom ne bi razumjeli o čemu je tamo bilo riječi ako bi ona tekla na hrvatskom jeziku. Oni koji govore jezik stariji su i ne bi se prihvatili političkog zastupanja Hrvata ni rada u manjinskoj samoupravi, mladi bi se primili i primaju toga posla, ali, na žalost, ne govore hrvatski.

Što je onda njihov prvenstveni cilj? Briga o folkloru, o jeziku i očuvanju identiteta putem jezika na kojem je mjestu?

Pretežito se njeguje folklor. Oni to rade sa srcem i dušom, ali to nije dovoljno, ja danas to jasno vidim. Čuva se folklor, omiljeni su balovi na koje masovno dolaze mladi iz okolnih sela, plešu naše narodne plesove, ali uopće ne govore hrvatski. Možda oni u srcu još uvijek imaju osjećaje, ja ne ulazim u tu problematiku ...

Kao čovjek i otac, reci mi, tvoja djeca znaju i govore hrvatski? Znam da imaš dva odrasla sina? Manjinac si, pomalo po strani, što misliš imaju li Hrvati budućnost u Poganu.

Moja je generacija, današnji pedesetogodišnjaci, umalo posljednja koja govori hrvatski jezik. Naša djeca već ne. Tomu smo mi, samo mi krivi i ne možemo niti smijemo kriviti druge. Moja djeca još kako-tako govore. Stariji sin znatno bolje, on je dvije godine stariji od mlađega, i živio je s mojom bakom. Veoma žalim što smo zanemarili hrvatski jezik. Nisu pohađali hrvatsku školu, vrtić ...

Kakav je položaj danas Hrvata u Mađarskoj, u Poganu, u ovoj regiji?

Po mome mišljenju jako loš. Nismo iskoristili niti se koristimo svim mogućnostima koje imamo. Nismo svoju djecu upisivali u hrvatske škole, nisu upoznali zajednicu, kod kuće smo potpuno zanemarili hrvatski jezik, obitelj se raspala, svatko živi posebno, nema međusobne komunikacije. Polako, ali sigurno ćemo iščeznuti, ali za to ne možemo nikoga kriviti. Sami snosimo odgovornost za sadašnje stanje.

U Serdahelu i nadalje veliki planovi

Preko agrarnog operativnog programa Europske unije (AVOP) samouprava je lani dobila 60 milijuna forinti potpore. A za svoj udio (10 milijuna) u obnovi Fedakove kurije dobivena je još jedna potpora od 6,3 milijuna od Ministarstva unutarnjih poslova.

Od svih hrvatskih pomurskih naselja Serdahel ima najpovoljniji položaj što se tiče povezivanja s gradovima i okolnim naseljima. Njegov središnji položaj (zbog kojeg je možda dobio ime, no postoji i drugo tumačenje prema kojem su se ovdje sajmovi održavali u srijedu) uvijek je žiteljima omogućavao lakše kretanje, bolju povezanost. Dobrom položaju pridružuje se i povoljan prirodan okoliš, rijeka Mura (koja je možda prepreka prema jugu) uvijek je Serdahelcima pružala bogatstvo: vodu, koja je uvjet života, ribu za hranu i šljunak za gradnju kuća. Žitelji su sve te uvjete uvijek dobro iskoristili. Ako bi se tko nakon 40 godina vratio u selo, jedva bi ga prepoznao, naime, posljednjih desetljeća ono se mnogo razvilo, a brzina razvoja ni tekuće godine nije splasnula.

Nakon društvenih promjena čelništvo tog naselja bilo je odgovorno izabrati smjer u razvoju naselja. Povoljne uvjete uočili su načelnik Stjepan Tišler i mjesna samouprava, i čekala se prava prigoda. Računajući na gradnju autoceste, serdahelska je samouprava otvorila rudnik za iskopavanje šljunka, kupila je strojeve i s dobrim lobiranjem uspjela je postati opskrbljivač šljunka na izgradnji autoceste.

Taj je uspjeh dao osnovu za daljnja ulaganja u selu i mogućnost natjecanja u projektima gdje je bilo potrebno dodati i svoj udio. Prema načelnikovim riječima, iskopavanje šljunka naselju je donijelo 200-ak milijuna prihoda. Mimo toga, tijekom četiri godine samouprava uspješno se natjecala kod raznih projekata. Troškovi raznih ulaganja u selu bili su pokriveni do 50%, 70%, čak i 95% iz materijalnih sredstava dobivenih preko natječaja.

Samouprava je uspjela sve svoje ustanove obnoviti, osuvremeniti, od osnovne škole, dječjeg vrtića, ureda mjesne samouprave do doma kulture, kapelice. Dječji vrtić i ured samouprave obnovljeni su od krova do vanjskih zidova, s unutrašnjim sanitarijama. U osnovnoj je školi uređen jedan od najmodernijih informatičkih kabineta, a od 2006./2007. školske godine učenici su dobili nove klupe i novi pod u svoje učionice. U selu su postavljene dvojezične ploče s imenima ulica, izgrađeni su kružni tokovi kod križanja, uljepšani cvijećem.

Na Danu sela ove je godine predana nova biciklistička staza od 850 metara u Ulici mira, koja omogućuje sigurnije prometovanje. Pri izgradnji staze u toj ulici obnovljene su i komunalije. U buduću bi se staza produljila i prema susjednom Sumartonu, zatim do Bečehela. Samouprave su se o tom dogovarale i odlučile zajedno se natjecati kod europskih fondova.

Obnovljena Fedakova kurija

Jedan od najuspješnijih natječaja jest projekt obnove Fedakove kurije za regijski dom i duhovno izvorno središte, koji je predan 24. rujna ove godine. Preko agrarnog operativnog programa Europske unije (AVOP) samouprava je lani u te svrhe dobila 60 milijuna forinti potpore. Za svoj udio (10 milijuna) dobivena je još jedna potpora od 6,3 milijuna od Ministarstva unutarnjih poslova. Obnova zgrade od 580 četvornih metara započeta je u listopadu 2005. Obnovljen je krov, građevinske stolarije, unutrašnji i vanjski zidovi, komunalije, a u okolici zgrade će se urediti park za koji je posađeno 150 drveti.

U zgradi će mjesto dobiti uredi civilnih udruga, središte malopodručne udruge, konferencijska dvorana za 50 osoba, u jednoj prostoriji će biti uređena izložba o nekadašnjoj vlasnici kurije Šari Fedak, operetnoj primadoni. Pošto je prva etapa obnove završena, radovi se nastavljaju u potkrovlju, naime, samouprava je za izgradnju deset spavaćih soba s kupaonicom u potkrovlju, dobila 16,5 milijuna forinti od Zapadnozadunavskog vijeća za unapređivanje područja. U trećoj etapi u podrumu bi se izgradili restoran i kuhinja, no za to još treba pronaći povoljne natječaje.

Planova, naravno, ima i nadalje. Lani je izrađen plan prostornog uređenja na kojem su naznačene buduće želje. Bilo je važno ponajprije označiti gradilišta gdje bi mlade obitelji mogle podignuti svoju kuću. Prema planovima mogla bi se izgraditi nova ulica sa 75 zemljišta. Na rubu sela naznačena je industrijska zona, gdje je već u pogonu više poduzeća. Prema zamislima, u selu bi se izgradio pogon za proizvodnju bioetanola,

gdje bi se zaposlilo 200-ak osoba. O tim nastojanjima načelnik je već raspravljao s mogućim ulagačima.

Po načelniku, sljedeći korak koji samouprava želi ostvariti jest izgradnja staračkog doma jer i u Serdahelu stanuje podosta umirovljenika koji žive bez svoje djece. Pogorša li im se zdravlje, nužna će im biti medicinska njega. Glede toga samouprava je već koraknula, dobila je 205 milijuna forinti pomoći za izradu planova, koji su već gotovi. Prema predviđanjima izgradnja bi se ostvarila potporom socijalnih fondova Europske unije. Izgradnja bi stala 450-ak milijuna forinti, za koju bi samouprava mogla dodati svoj udio.

Po planovima, taj starački dom bio bi hrvatski dom, primili bi se prije svega umirovljenici iz hrvatskih pomurskih naselja i u njemu bi radilo osoblje koje zna hrvatski. Naime, stariji ljudi znatno bolje govore hrvatski nego mađarski. Taj bi dom osigurao 20-25 radnih mjesta i smještaj za 50 osoba.

Čelnici sela imaju zacrtanih planova i na mjestu rudnika šljunka: ondje gdje su nastale šljunčare, izgradio bi se rekreacijski centar s mogućnostima vodenog turizma: veslanje, ribolov, jahanje, na nasipu biciklistički izlet, plovdba Murom, a usto bi dobro došla i športska dvorana s međunarodnim rukometnim terenom. Prema planu prostornog uređenja, športska bi se dvorana podigla u susjedstvu škole kako bi učenicima bila blizu tijekom cijele godine.

Naselje svojim žiteljima nastoji nuditi sve bolje uvjete, u nadi da će se Serdahel još dugo nalaziti na zemljovidu.

beta

Književna tribina za djecu i nastavnike u Santovu

U organizaciji Matice hrvatske Pečuh, u srijedu, 27. rujna, održana je književna tribina u Santovu čiji su gosti bili hrvatski književnici Ivan Slišulić i Đuro Bošnjak, te predsjednica Matice Hrvatske Pečuh Milica Klaić Taradija.

Goste je u zbornici Hrvatske škole primio i pozdravio ravnatelj Joso Šibalin, koji ih je ukratko upoznao s poviješću i radom santovačke ustanove. Sastanku su nazočili i profesori Visoke škole «József Eötvös» iz Baje, voditelj Odjela za hrvatski jezik profesor Živko Gorjanac i lektorica hrvatskoga jezika Nada Zelić s dvojicom studenata.

Na tribini, koja je održana u klupskoj dvorani mjesnog doma kulture, sudjelovalo je 60-ak učenika od 4. do 8. razreda i desetak odgojitelja i nastavnika hrvatske škole, a spomenuti književnici predstavili su se s nekoliko svojih pjesama odnosno kratkih priča. Matica hrvatska i Društvo hrvatskih književnika organiziranjem kulturno-povijesnih, jezičnih i književnih susreta pridonose oživljavanju veza, jačanju nacionalne samosvojnosti i povezivanju domovinske Hrvatske s dijasporom. Tome služi i ovo gostovanje književnika Ogranka DHK za istočnu Slavoniju, podružnice Osijek, a sutra će doći i predsjednik, kolega Čurić, s kojim ćemo skupa gostovati u Hrvatskoj osnovnoj školi i gimnaziji u Pečuhu – reče nam uz ostalo Ivan Slišulić. O sebi kaže: «Pišem i poeziju i prozu, napišem i neki esej, kraću kritiku, pišem i za djecu, objavljujem u hrvatskoj periodici, u književnim časopisima, član sam DHK u Zagrebu. Rođen sam u Rešetarima kraj Nove Gradiške, to je rodno mjesto i najpoznatijeg TV pisca bivše Jugoslavije Ive Štivičića, mojega školskog kolege. Tu je rođen Tito Bilopavlović, Željko Knežević, tajnik DHK, a to je kraj gdje je rođen i najpoznatiji suvremeni dramski pisac i romanopisac Miro Gavran. Školovao sam se u rodnome mjestu u OŠ u Novoj Gradiški, u Sarajevu sam završio studij filozofije i književnosti. Upisao sam poslijediplomski studij na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, magistar sam hrvatske književnosti, a magistrarski rad napisao sam na temu Pjesnički svijet S. Mihalića. Radio sam kao profesor u gimnaziji, prije 4-5 godina otišao sam u mirovinu. «Ivan Slišulić autor je nekoliko zbirki pjesama i proze za djecu, te autobiografske proze Anđeo na satu. Za njega je

djetinjstvo nadahnuće i inspiracija, kako kaže «djeca su ljudi u malom, ona imaju svoj svijet, viziju, mogu osjetiti snagu duha i riječi».

„Kad sam vidio ovu djecu vedrih lica, bistrih očiju, njihove učionice i udžbenike na hrvatskome jeziku, pomislio sam kako će oni shvatiti da imaju dvije domovine, zemlju u kojoj su rođeni, te matičnu domovinu Hrvatsku odakle potječu.”

Milica Klaić Taradija, predsjednica MH Pečuh, kazala nam je uz ostalo da su književni susreti jedna od njihovih aktivnosti. Drago mi je bilo vidjeti nastavnički zbor i učenike, a večeras ćemo još produžiti u Viljan, upoznati dobra crna vina. Sutra pak imamo sličan susret u našoj pečuskoj školi, gdje ćemo sudjelovati školskome satu u 5., 7., 10. i 12. razredu. Sutra će nam se priključiti još dva gosta iz Hrvatske. Ovu našu akciju pomaže Ministarstvo kulture Republike Hrvatske i Generalni konzulat Republike Hrvatske u Pečuhu. «Do kraja ove godine imamo još Međunarodni susret srednjoškolarca u Pečuhu na koji se očekuju učenici iz Osijeka, Vojvodine, Pečuha, Budimpešte i Gradišća. Program je to koji nastojimo uklopiti u „Pečuh – Europski grad kulture 2010. godine”. Želimo pokazati mladim ljudima da i ovdje, u Pečuhu i Mađarskoj, žive Hrvati, da je Pečuh postao studentski grad u kojem mogu nastaviti svoje školovanje. Zatim imamo naš tradicionalni susret „Naša posla”, a u prosincu nas očekuje redovna godišnja skupština.»

Đuro Bošnjak o sebi i svome stvaralaštvu kaže: Imam 59 godina, razmjerno kasno javio sam se u književnosti, uglavnom pišem prozu, pričice, nešto stručne članke. Nastojim da moji tekstovi imaju neku poruku. Mogu reći da spadam u pisce tradicionalne kršćanske provenijencije i nastojim te temeljne vrijednosti dalje njegovati i prenijeti na mlade. Objavljujao sam u školskim novinama, zatim je slijedilo dugogodišnje zatišje. Od 1995. javljam se u književnoj reviji Marulić, radim u obrtničkoj školi, pišem u mjesnim novinama u Đakovu. Kad sam skupio dovoljno materijala, po nagovoru mog

ravnatelja i urednika, a u izdanju Matice hrvatske Đakovo izdao sam knjigu kratkih priča s naslovom Nostalgичne priče

O dojmovima i boravku u Santovu ukratko dodaje: Što bi mladi rekli super, jako sam oduševljen i zadovoljan onime što sam vidio i čuo, i volio bih da se ovi susreti nastave.

S. Balatinac

SERDAHIL – Na sjednici predsjedništva Ribičkog društva Partizan raspravljalo se o budućim zadaćama. Ta civilna organizacija planira ribolovno natjecanje 15. listopada na mjesnoj šljunčari. Predsjednik društva Ladislav Markan predložio je da treba popraviti putove oko šljunčare i izraditi povoljnija mjesta za pecanje, što će uraditi u okviru radne akcije. Porobljavanje se predviđa do početka prosinca, naime, do tada se treba obračunati s dobivenom potporom preko natječaja.

BUDIMPEŠTA – Pod presjedanjem predsjednika Odbora za pravna pitanja HDS-a Jože Takača, u HDS-ovu uredu 3. listopada održana je sjednica Odbora koja je na dnevnom redu imala ova pitanja: izmjene i dopune Pravilnika o organizaciji i radu HDS-a, honorari zastupnika Skupštine HDS-a, plaća predsjednika i zamjenika predsjednika HDS-a, i druga davanja, te ostala pitanja i prijedlozi.

PEČUH – Kako je naš tjednik obavijestila Žuža Kečkeš, doravnateljica pečuske Osnovne škole Miroslava Krležu, u spomenutoj ustanovi 18. listopada održat će se otvoreni dan. Vodstvo škole i nastavnički zbor pozivaju sve zainteresirane da sudjeluju nastavnim satima u nižim razredima osnovne škole, te da cijeli radni dan provedu s djelatnicima i učenicima hrvatske škole.

KEMLJA – U organizaciji kemljanske Hrvatske manjinske samouprave, 22. rujna u kemljanskom domu kulture održalo se Hrvatska večer, na kojoj su u folklornom programu nastupili: djeca iz vrtića „Sunašća” i učenici osnovne škole, koji su i recitirali. Nastupio je i zbor Mali Dunaj, plesači „Konoplja” te kulturna skupina iz Bijeloga Sela.

Monografija konačno i o Gradišćanski Hrvati u Ugarskoj ter Slovačkoj

Autori su rado dedicerali knjige

Pred manom leži črljeno-siva knjiga, na koj se kot orsag zeleni Ugarska, a plava država bi bila Slovačka. U ovom slučaju nisu farbe najvažnije, nego da u ovom izdanju smo nazočni mi, Gradišćanski Hrvati. Svako selo, još i neka negdašnja, kade su u svoju dob još živili Hrvati. Od juga do sjevera, od širine do dužine cijeli naš rascijepni narod u Ugarskoj ter Slovačkoj stao je nutra na 300 stranica. O nami nije čuda knjig objavljeno, posebno ne iz pera hrvatskih autorov, zato mora biti ovo djelo i duplasto udarno, jer po mom mišljenju ovo je i jedno zlamenje prema matičnoj zemlji da nas ima Gradišćanskih Hrvatov i u Ugarskoj, i u Slovačkoj, štoveći i u Moravskoj. Uvjerena sam da po ovom nazivu opće mišljenje u Hrvatskoj se orijentira prema Austriji. Ova knjiga sad, od autorov Tomislava Jelića ter Željka Holjevca u izdanju Croatice, je s jedne strane i dokaz svitu da se o nami tribi još svenek voditi računa, a s druge strane pak je ovo djelo i zviranjak za nove spoznaje, obilne informacije, s kimi nas, ali i sve zainteresirane štitelje opskrbljava ov svisni autorski par, po zvanju geografičar i povjesničar. Nij takovoga nuglja u Gradišću, koga ne bi bili pohodili, malo je ljudi i u našem krugu ki nje ne znaju, pokidob su redovno diozimatelji na znanstveni konferencija i neumorni istraživači ovoga područja. Prlje ove knjige Tomislav Jelić, onda još sam, objavio je 1997. ljeta u Zagrebu sličnu knjigu o Gradišćanski Hrvati u Austriji. Kot prethodni teklíč dotičnoga velikoga djela, izajde pred trimi ljeti iz tiska Croatice, u njegovanju Hrvatske manjinske samouprave u Šopronu, jedna skraćena varijanta, pod naslovom *Postaju li Gradišćanski Hrvati opet jedna cjelina?* Medjutim, kako i u podnaslovu piše ove sadašnje knjige „*Analiza hrvatskih naselja u zapadnoj Mađarskoj i Slovačkoj*” zaistinu je takorekuć obračun prošlih vrimen i točna

crta, detaljni opis one jedinstvene situacije u koj se najde ova regija, u sjeni austro-ugarskoga hatara, a i pravoda vjerna slika o Hrvati ki pak živu u sjevernom susjedstvu. Da su svi predsjednici Hrvatske, Ugarske i Slovačke ter i ravnateljica Hrvatske matice iseljenika počastili nas, štitelje, svojimi redicami, porukami glede budućnosti, posebna je čut prvenstveno nam ki smo pripadniki ovoga naroda. Jednoga naroda kojega su nuagi unutar i izvan zemlje skloni bili podcjenjivati, podbadati, negirajući njegovo postojanje, koji je tijekom stoljeć

trpio i podnosio različite nepravde, ali još je ostao svenek vjeran svojoj drugoj domovini i matičnoj zemlji, a prik svoje žilavosti i vjeri, jeziku i tradiciji. Čim bi autori bili zapravo mogli začeti ovu monografiju ako ne strofami himne Gradišćanskih Hrvatov, milozvučnimi riči Mate Meršića Miloradića „*Koliko smo, to smo, nek mali roj i broj! Hura, Hrvati smo! Hura, k svojemu svoji!*” Autori u predgovoru preporučuju ov „*povijesni uvod i kratak opis svakoga naselja u riči i slika*”, a uz to obraćaju nam pažnju i na tablice ke nam nudjaju uvid u najvažnije statističke pokazatelje u širokoj škali od 216 ljet. Podatki su zameti iz službenih popisov stanovništva od 1857. do 2001. ljet. Iz zapadne Ugarske, u ovoj knjigi je predstavljano 14 naselj (med njimi i Temerje, ko selo je jur totalno asimilirano, a već se ne najde tamo nijedan človik ki bi govorio po hrvatski), od Petrovoga Sela sve do Bizonje, za ke se tvrdi da ovde danas sve skupa živi 3500 hrvatskih žiteljev. Dokle u Slovačkoj, Čunovo, Hrvatski Jandrof, Devinsko Novo Selo i Hrvatski Grob su još zabilježeni kot hrvatska mjesta, u nji jedva je pol jezero hrvatskih stanovnikov. Ovde se najdu zopet službeni podatki s pregledi kretanja broja Gradišćanskih Hrvatov u Željeznoj i Jursko-mošonsko-šopronskoj županiji, pregledi udjela Gradišćanskih Hrvatov u ukupnom broju stanovnikov u suvremeni gradišćanski naselji u različiti ljeti. Interesantne su ove tablice jer točno se more sprohadjati kako od ljeta na ljeto pada broj Hrvatov, a uopće i stanovnikov u naši seli. Naravno, sličnu sudbinu imaju i Gradišćanski Hrvati u Slovačkoj ki koncentrirano živu oko Bratislave. Tako Tomislavu Jeliću u Željku Holjevcu imamo što zahvaliti jer velike zasluge imaju ne samo pri otkrivanju podrobnosti starije i novije povijesti, a i sadašnjosti Gradišćanskih Hrvatov na

Slavonke na predavljanju knjige u Šopronu

tlu Europske unije nego i za to da su prik petljetnoga istraživanja, putovanja kroz Gradišće došli i u bliski kontakt s brojnim osobami ovoga naroda, a i na svakom koraku naglasili i sugerirali su neprocjenjivo značenje našega opstanka na ovom tlu. S tim su nas oni ter i prik šareni fotografija, riči i slova u ovoj monografiji zdignuli iz pozabljenoga kuta (iz sjene u Austriji živećih Gradišćanskih Hrvatov). Prik ovoga znanstvenoga izdanja su nam spasili i kusić žitka ter postavili su Gradišćanske Hrvate u Ugarskoj ter Slovačkoj za čas u prvi red reflektorske svitline, a što nalize budućnosti, bojsek smo i službeno dokumentirani suprot općega pozabljenja.

Bog plati!

-Timea Horvat-

Trenutak za pjesmu

Ferdinand Sinković

Kad smo zgubili ponos

S nami činu ča je j' volja,
Narodna nam niču polja,
Smo u nas dudnut i pod nos
Kad smo zgubili ponos.

Nule smo u svojem kraju,
Naša kola ne trkaju,
Potrla im se je os
Kad smo zgubili ponos.

Ako nas sunu pod rebro,
K tomu nadodaju „dieblo”,
Smidu nas kot hte ubost,
To ne zbudi naš ponos.

Zastupa nas v' parlamenti,
Z drugimi asimilanti,
Ki nam draži borbenost
Kad smo zgubili ponos.

Govoru u naše ime,
Ki nam siju tudje sime,
Tudje haluge cio voz
Kad smo zgubili ponos.

Ar ako bi ga imali,
Ne b' si to dopadat dali,
Bilo bi nam davno dost,
Ali zginuo je ponos.

Iz povijesti hrvatskoga tiska u Mađarskoj

Rezime jednogodišnje djelatnosti Ureda za nacionalne i etničke manjine

U sjedištu Ministarskog savjeta u Budimpešti 25. rujna u prisustvu članova Komisije za ljudska, manjinska i vjerska prava mađarske Skupštine, sazvano je izvanredno zasjedanje. Naime, cilj je bio da čelnici Ureda za nacionalne i etničke manjine informiraju nazočne – među njima i predstavnike štampe – o svojoj djelatnosti, počev od osnivanja 1. rujna 1990-te, do 1. rujna 1991. godine, odnosno sve do danas.

Među najglavnijim zadaćama Ureda stoje pripreme vladinih manjinskopoličkih odluka, nadalje usaglašavanje vladinih manjinskih zadaća kao i permanentno održavanje veza sa organizacijama koje zastupaju interese manjina. Najaktualniji zadatak Ureda bila je priprema Manjinskoga zakona kao i izrada vladinog programa za sprovođenje istoga u praksi. Kako je između ostalog rečeno, ukazuje se prijeka potreba zaustavljanja asimilacije manjinskoga stanovništva, što iziskuje aktivniju obranu manjine, koja bi potpomogla očuvanje njihovoga identiteta, nadalje, pružanje podrške načinu postupanja prema manjinama u pogledu ravnopravnih mogućnosti, te u okvirima samoupravnog sistema intenzivnije ispoljavanje manjinske kulturne autonomije.

M. Dekić

Hrvatski glasnik br. 24., 10. listopada 1991.

Dušobrižnici Varaždinske biškupije u Gradišću

Varaždinska biškupija je za svoje dušobrižnike 25. i 26. septembra organizirala dvodnevni izlet u Ugarsku. Prva štacija te službene ekskuzije je bila grad Sambotel i župa sv. Martina. Farnik dotične crikve Géza Aigner je peljao kroz crikvu hrvatske goste ter je ih upoznao i sa poviješću Božjega doma. Zatim su putnici primljeni i u pivnici sv. Martina, kade su se mogli malo i okripiti. Ova crikva je posebno važna za neke župe u Hrvatskoj ke nosu ime sv. Martina, pokidob projduće ljeto je krenuo projekt koji je povezao župe čiji je zaštitnik sv. Martin. Hrvatsku delegaciju je primio i nedavno izabrani sambotelski biskup András Veres ki je goste i bivše hrvatske kolege iz Rima srdačno pozdravio u katedrali. Poslije kratkoga boravka u Sambotelu, gosti su poiskali i Hrvatski Židan, kade je uz pomoć Štefana Dumovića celebrirana sveta maša. Daljnji cilji dvodnevnoga putovanja su još bili Jura, Ostrogon i Budimpešta.

Kristina Glavanić

Iz jugoslavenskih dokumenata o revoluciji 1956.

Smjena Rákosija

Nastavljamo s izvješćem iz Budimpešte:
„3. Na Plenumu Centralnog komiteta Partije mađarskih trudbenika od 18-21. srpnja o. g. smijenjen je Mačaš Rakoši s dužnosti prvog sekretara i člana Politbiroa i doneseno je niz odluka značajnih za daljnji unutrašnji razvoj Mađarske.

U vezi sa smjenjivanjem Rakošija karakterističan je način na koji je on sam obrazložio svoju „ostavku”. Kao razloga za „oslobođenje” od svojih dužnosti. Rakoši prvo navodi godine starosti i tešku srčanu bolest, a tek zatim grješke na polju kulta ličnosti i socijalističke zakonitosti. Međutim, način na koji je došlo do „ostavke” pokazuje da se ustvari radi o njegovom smjenjivanju: postoje, između ostalog, i informacije da je Rakoši na Plenumu davao otpor odluci o smjenjivanju.”

No iza kulisa se odigrao drugi, manje poznati scenarij, naime, Josip Broz Tito već od 1955. g. na susretima s Hruščovom traži smjenu Rákosija koji je u ulozi Staljinova najboljeg đaka protiv Jugoslavije, a poslije priopćenja Inforbira (1948.) osobito se angažirao u napadima na svoje južne susjede, što mu Tito nije želio oprostiti. Jugoslavenski komunistički vođa na susretima s sovjetskim vođom Hruščovom čak i u više navrata uporno je inzistirao smjenu Rákosija, te su na koncu njegovi naponi doveli do smjene mađarskog čelnika. Na njegovo mjesto na dužnost prvog sekretara PMT bit će izabran tada drugi čovjek Ernő Gerő, koji je isto takvu ulogu odigrao u protujugoslavenskoj kampanji baš kao i njegov šef, što za Tita isto tako nije bilo prihvatljivo rješenje. U daljnjem jugoslavensko vodstvo podupire Imrea Nagyu i Jánosa Kádára da bi se oni mogli pet vratiti na političku scenu.

Međutim, novo mađarsko partijsko vodstvo opasnost je vidjelo u djelatnosti Petőfijeva kluba, pa je 30. srpnja osudilo njegov rad, „s druge strane, CK je izabrao, izgleda, rješenje da ukloni Rakošija sa najvažnijih funkcija u PMT kako bi se održale pozicije sadašnjeg rukovodstva i kontinuitet dosadašnje politike. Na to upućuju kako govori Hegediša i Gera na Plenumu, u kojim se podvlače Rakošijeve 'neizbrisive historijske zasluge' i 'žalost radnika' zbog njegovog 'povlačenja', tako i izbor Erne Gereaa za prvog sekretara, koji je zajedno s Rakošijem bio nosilac ranije politike. No, izbor Gereaa treba istovremeno predstavljati kompromis s onim snagama koje su za dosljednu i bržu primjenu zaključaka XX. kongresa.

Na Plenumu, na kome je Gere održao referat doneseno je više važnih odluka i zaključaka. Kooptirano je devet lica u CK (i šest za kandidate), a četiri lica su izabrana u Politburo (i dva za kandidate). Ulaskom u CK i Politburo izvjesnih osoba koje su ranije bile progonejene i hapšene (Kadar, Kallai, Maroššan) htjelo se svakako osigurati šira podrška masa, partijskog članstva i onih krugova koji su se suprotstavljali Rakošijevoj politici, i doprinijeti jačanju jedinstva u radničkom pokretu uopće.” (...)

Jugoslavija se u rezoluciji CK PMT tretira kao zemlja koja gradi socijalizam. Osim „produbljanja prijateljskih” odnosa između obje zemlje, ističe se potreba i predlaže uspostavljanje veze između SKJ i PMT. (...)

Mikojanov dolazak u Mađarsku u vrijeme održavanja zadnje Plenuma CK, međutim, govori da su Rusi vjerovatno došli do zaključka da bi dalje podržavanje Rákosija, s obzirom na stanje u zemlji, moglo imati nepovoljnih posljedica za njih, pa su stoga odlučili da izmijene svoj stav i, po svemu sudeći, nastojali da na čelo PMT dođe osoba koja bi u tome trenutku najučinkovitije osigurala da se stanje u Mađarskoj odvija u smjeru koji trenutno odgovara interesima SSSR-a. Izgleda da je rješenje s Gerőom za Ruse zasada najpogodnije. (Tekst smo kroatizirali.)

(Nastavit će se)

Duro Franković

Bogatstvo ...

Kazalištarci iz Bizonje u 1940-imi ljeti:
Marija Tauber, Djuro Radić
i Marija Schneider

Cvjetno naselje

Putem natječaja «Za cvjetno, uredno naselje», Skupština Bačko-kiškunske županije i ove je godine dodijelila nagrade županijskim naseljima za istaknuti rad na polju uređenja građenog okoliša. Na natječaj, koji je prvi put objavljen 2004., prijavilo se 31 naselje. Nagrade su u okviru svečanosti uručene načelnicima naselja u srijedu 13. rujna, u Harti, koja je osvojila 2. mjesto, i nagradu od 750 tisuća forinti. Pobjednikom je proglašen Prlković (Bácsszőlős) uz nagradu od milijun, a treće mjesto dodijeljeno je naselju Kunbaracs uz pola milijuna forinti. Među deset posebno nagrađenih bio je i Dušnok, a nagrađen je sa 250 tisuća forinti. Nagrade je predao predsjednik županijske Skupštine dr. László Balogh, osim drugih i Péteru Palotaiju, dušnočkom načelniku – obavijestila nas je ukratko Matija Mandić Góhér, predsjednica Hrvatske manjinske samouprave. Kako je dodala, u subotu, 16. rujna, u Dušnoku su održane i dvije svečanosti. Prijepodne je upriličena predaja nove, lijepo uređene seoske tržnice na kojoj su nastupili polaznici vrtića s programom na mađarskom i hrvatskom jeziku. Poslije podne pak predana je obnovljena svlačionica na nogometnom igralištu, nakon čega je odigrana i nogometna utakmica.

KERESTUR – Od ove školske godine Hrvatska manjinska samouprava osnovala je zakladu za one učenike koji nastavljaju školovanje u hrvatskoj gimnaziji. Učenici će na početku školske godine dobiti jednokratnu pomoć, 20 tisuća forinti.

KERESTUR – Nakon uspješno obavljenoga javnog natječaja za izradu projektne dokumentacije izgradnje mosta za cestovni promet na Muri kod Kotoribe i Kerestura, 22. rujna su objavljeni rezultati. Uspješno se natjecalo d.o.o. Unionplan, međutim, još se čeka do kraja žalbenog roka.

SERDAHEL – Klub umirovljenika priredio je susret kulturnih udruga umirovljenika kojem je sudjelovalo više od 100 ljudi starije dobi. Nazočne su pozdravili dr. Erzsébet Szabó, predstavica Zastupništva interesa umirovljenika Zalske županije, serdahelski načelnik Stjepan Tišler i voditeljica mjesnog kluba Rozalija Radi. Kulturnim programom su se predstavili umirovljenici iz Sepetnika, kaniškoga Kluba MÁV-a, umirovljenici poduzeća Tungsram iz Zalaszentbalázsa.

Šiški športski i kulturni dan s Hrvati

Šiščani ne čeznu za velikimi stvarima. Jednostavni, gostoljubivi i dragi ljudi su, a kad ide za hrvatsko društvo, rado bi dali sve, nek da skupa budu i da u veselju, u dobrom raspoloženju mine jedan dan, jedno otpodne. Ovakova je bila subota, 2. septembra, kad je dopodne nogometno igralište bilo glasno od halabure, a otpodne gosti su se zgusnuli pod šatorom. Nogomet i konjska parada su prvenstveno vabili selčane, a na kulturni program su dospili i dragi prijatelji iz Hrvatske. Dotično južnogradišćansko naselje od lani se druži s KUD-ovci „Hruševac Kupljenski” ki su i ovput bili gotovi oduševiti domaćine sa svojim jačkama i tanci. Prlje njih na pograničnom susretu hrvatskih društava su još nastupili Gradišćanski tamburaši. Ov naziv je bio i zato smištan jer dosad pod tim imenom smo mogli viditi sve svirače Gradišća pod peljanjem Geze Völgyija, a odsad znamo da postoji još jedan sastav iz šiških, nardarskih i prisičkih sviračev ki su mogli samo negda negda sastati i nastupati pri različiti prilika, isključivo s gradišćanskim repertoarom. Domaći jačkarni zbor koji je nedavno gorizeo ime Slavuj, sve je poznatiji širom naše regije, a znamda ne pretiravamo, ako kažemo, ofrišćanje društvenoga i kulturnoga žitka u ovom selu uprav njim moru zahvaliti. Još jedna atrakcija je čekala nazočne a to je bila šiška folklorna grupa, pod peljanjem Silvije Kekeši, isključivo iz seoskih žen i divojak. Ovput su predstavili ugarsko-hrvatski splet tancov i jačak u pratnji tamburašev iz Hrvatske. Bistvanje za daljnje djelo je zlamenovao i burni aplauz gledateljev. Sambotelski korus Hrvatskoga kulturnoga i vjerskoga društva Sv.Cecilije ter nardarski mišani zbor takaj su zakurili dobroj volji. U uvodu nastupa KUD-a Hruševac Kupljenski je predsjednik društva Stjepan Đurinski predstavio vlašće selo, koje ima kih 500 stanovnikov. Osnovna škola s nižimi razredi je ovo ljeto uspostavila vezu s OŠ u Gornjem Četaru, a u planu je i potpisanje medjusobne suradnje na kulturnoj i seoskoj razini, ako ne slijedeći misec prilikom Dana grada, onda

Šiški načelnik László Kovács je hrvatskomu peljaču Stjepanu Đurinskiju predao specifični dar iz ovoga kraja

Gosti s domaćicom, učiteljicom Anom Pehm (sprava prva)

Domaći jačkarni zbor Slavuj

kljetu gvišno. Uza to smo i to doznali da je kulturno društvo nedavno boravilo na 60. Medjunarodnom folklornom festivalu u Engleškoj, kad se su prezentirali folkloraši iz 45 zemalj. Plesači KUD-a u svojoj kategoriji izmed 17 grup su susret završili na uglednom 4. mjestu, sa spletom iz Like ter sa Zaprešičkimi plesi. Ov program su pokazali i Šiščanom, a pravoda je bila velika ovacija. U nastavku druženja uz obilno pilo i jilo su se mogli dalje pominkati, svečevati Šiščani i njevi gosti a židanska Mlada generacija je k tomu osigurala i ugodnu muzičku pozadinu.

-Tiho-

Pravoda su i ovput jagari ponudili i kuhali divlje meso za večeru

Nardarski, prisički i šiški svirači činu sastav Gradišćanskih tamburašev

Keresturski dani 2006

Da se potkraj rujna organiziraju Keresturski dani, znaju svi mještani naselja od polaznika dječjeg vrtića do umirovljenika. Tijekom tri dana bogati programi okupljaju sve naraštaje, njegovoj organizaciji sudjeluju sve tamošnje civilne organizacije i ustanove.

Prvi je dan uvijek posvećen Nikoli Zrinskom, čije ime krasi mjesnu osnovnu školu, a svatko od sudionika zna da povijesni lik koji je branio pomurski kraj od Turaka, cijelim je svojim životom postao uzorom za daljnja pokoljenja pa tako i za Keresturce.

Proslava Nikole Zrinskog 22. rujna zračila je duhom toga povijenog velikana, sve njegove misli, koje su vjekovječne, predaju se novim generacijama. Na prigodnome dvojezičnom programu govorilo se o životnom putu velikana Zrinskog, citirano je iz njegova djela Opsada Sigeta, a najsvčaniji trenuci pripali su prvoškolcima, koji su pred spomenikom i zastavom škole prisegnuli i obećali da će učiti i ponašati se dostojno imenu Nikole Zrinskog. Pred poprsje učenici, predstavnici mjesnih ustanova, samouprava te prijateljskog naselja Kotoribe položili su vijence. Svake je godine pozvan bivši učenik keresturske škole koji se prisjeća školskih dana i svojim osobnim životom dokazuje vriednost učenja.

Dr. Anita Borda, bivša učenica, postala je sutkinjom. U njezinu životnom putu odista je bilo vrlo važno učenje, naime, jedino je tako mogla postati pravnicom, zatim sutkinjom, što joj je oduvijek bila želja. Ona je istakla da nije važno je li čovjek uči u seoskoj ili gradskoj školi, već je važnije odraste li u pravoj zajednici, a keresturska škola uvijek je bila takva. Dan Nikole Zrinskog nije svečanost samo za keresturske školarce, nego i za druge hrvatske pomorske škole, naime, njihovi su učenici pozvani na natjecanje iz krasopisa i memoriziranja njemačkih i hrvatskih riječi te na biciklistički izlet s postajama i zadaćama o poznavanju povijesti obitelji Zrinskih.

Prvoškolci prisegu pred poprsjem Nikole Zrinskog

Lani je bivši žitelj Kerestura, prof. dr. Karlo Gadanji, rektor sambotelske Visoke škole Dániela Berzsenyija, utemeljio fondaciju za stipendiranje najboljih učenika te nagradu za istaknutog učitelja. Svaki nagrađeni dobio je jednokratnu stipendiju od 50 tisuća forinti. Stipendije je i ove godine osobno uručio spomenuti profesor: učiteljici Margiti Kiss te učenicima Renati Nađ (6. razred), Aniti Mozeš (7. razred), Aniti Kočiš (7. razred) i Tiboru Kaliniću (5. razred).

Rektor je i ove godine pripremio iznenađenje, u ime visoke škole dodijelio je priznanje „Zlatan prsten” bivšoj studentici sambotelskoga sveučilišta i ravnateljici keresturske škole Anici Kovač za osobit pedagoški i ravnateljski rad, te keresturskom načelniku Lajošu Pavlicu za uspostavljanje dobre suradnje s visokom školom i za podupiranje mjesne školske ustanove. Na školskoj svečanosti bivši učitelj i ravnatelj keresturske škole György Hídvégi primio je zlatnu diplomu.

Slijedila je svečana sjednica mjesne samouprave na kojoj je načelnik Lajoš Pavlic uručio priznanje „Za unapređivanje Kerestura” Ženskomu pjevačkom zboru „Ružmarin”. Uz priznanje zbor je dobio i novčanu nagradu od Zaklade za Kerestur.

Dani 23. i 24. rujna protekli su uz bogat program u kojem je bio i niz hrvatskih sadržaja. Na međunarodnome ribičkom natjecanju sudjelovali su ribiči iz prijateljske Kotoribe i Donje Dubrave. Na kulturnom programu nisu izostale hrvatske pjesme i plesovi, a na festival karaoke „Naj glas” došli su i pjevači iz Kotoribe. Nastupili su donjokraljevečki puhački orkestar i KUD Pribislavec.

Trodnevna manifestacija okončana je koncertima, zabavom na otvorenome te vatrometom.

Pečuški expo s hrvatskim gospodarstvenicima

Ovogodišnji Pečuški expo, 26. međunarodni pečuški sajam, odlikovao je velik broj izlagača iz Mađarske i iz sedam europskih zemalja. U sklopu sajma otvoren je i specijalizirani sajam vina i vinarske opreme VINFOOD, a novina je i novi izložbeni prostor. Održano je nekoliko konferencija, među njima i ona hrvatskih i mađarskih gospodarstvenika, te međunarodna konferencija „Pečuh, europska prijestolnica kulture 2010” u organizaciji euroregionalne suradnje Dunav – Drava – Sava, gradskog poglavarstva Pečuha, Skupštine Baranjske županije, Pečuške industrijske i gospodarske komore te Pečuškog expo-centra. Predstavljani su projekti od 40 milijardi forinti ukupne vrijednosti koji će imati regionalni i prekogranični utjecaj u fazi ostvarenja. Raspravljalo se i o mogućnostima suradnje na polju kulture, gospodarstva i javne uprave. PÉCS EXPO 26 od 29. rujna do 1. listopada na 15 tisuća četvornih metara izložbenog prostora očekivao je izlagače i posjetitelje. Nastup hrvatskih izlagača na ovogodišnjemu pečuškom sajmu novčano je podupirala i Hrvatska gospodarska komora.

Na tom sajmu predstavila se i Mješovita mađarsko-hrvatska trgovinska i industrijska komora sa sjedištem u Zagrebu, a njezina izvršna ravnateljica Eva Gatai za hrvatsku emisiju Radio Pečuha između ostalog je izjavila: „Komoru su u svibnju osnovali 15 članica osnivača, komore i tvrtke i poduzeća sa sjedištem u Mađarskoj i Hrvatskoj, a inicijator osnivanja bila je Mađarska trgovinska komora, i to je dio plana njene vanjskotrgovinske strategije. U tijeku je registracija i mi ćemo nakon nje raditi kao neprofitna udruga. Imamo ured u središtu grada Zagreba u Ulici Kršnjavoga na broju 11. Mjesec rujna odlikovale su naše mnogobrojne aktivnosti, ovo je već naš treći skup. Nastupili smo na Zagrebačkom velesajmu gdje smo imali informativni štand u okviru kolektivnoga mađarskog nastupa te smo organizirali i uspješan poslovni skup u suradnji s mađarskim veleposlanstvom u Zagrebu i s ITD Hungary. Skupu je sudjelovalo dvadesetak mađarskih i četrdesetak hrvatskih tvrtki, obavljeno je stotinjak poslovnih pregovora. Sada smo na pečuškom sajmu i u suradnji s Pečuško-baranjskom trgovinskom i industrijskom komorom organizirali smo hrvatsko-mađarski poslovni skup.”

Dobitnici nagrade „Zlatni prsten”: Ana Kovač i Lajoš Pavlic

Beta

PETROVO SELO – Ženski jačkarni zbor Ljubičica ljetos svečuje 20. obljetnicu postojanja. Na svoju svetačnost poziva 15. oktobra, nedilju početkom od 15 uri u mjesni kulturni dom. U programu nastupaju sve kulturne grupe Petrovoga Sela, dički tančoši, tamburaši i plesači *Gradišće*, a i pozvani gosti, mišani pjevački zbor iz Narde, kot i ženski korus iz Bika. Poslije kulturnoga sastanka slavljениci pozivaju sve nazočne na druženje.

Ljubičica svečuje 20. obljetnicu

VAŠVAR – Zaklada Domonkoš kloštar kot i Gradski kulturni dom ter Vas-Vár jerbinstvo Pučka visoka škola Vas srdačno pozivaju 19. oktobra, četvrtak početkom od 18 uri u mjesni dom kulture na pogledanje filma *Ibolye Fekete* pod naslovom *CHICO*. Ov film, djelomično predstavljajući Domovinski boj u Hrvatskoj, 2002. ljeta je dobio glavnu nagradu na Ugarskoj filmskoj smotri a isto tako su mu dodijeljene i druge nagrade u Karlovy Varyju, Lagowu, Istambul i Berlinu. Zanimljivost vašvarske projekcije je da bit će nazoči i Eduardo Rózsa Flores, gdo je odigrao glavnu ulogu u filmu, a njegov žitak je bio i nadahnuće za narodjenje ovoga djela.

U Vašvaru će se zainteresirani moći strefiti i s glumcem filmu Eduardom Rózsom Floresom

Putopisna reportaža

O ljetovanju u Selcu

U organizaciji Hrvatske manjinske samouprave budimpeštanskoga VII. okruga, 30 hrvatskih i mađarskih učenika, u pratnji nastavnika i roditelja, od 13. do 21. kolovoza boravilo je na crikveničkoj rivijeri, točnije u Selcu.

U to prelijepo odredište stigli smo nakon devetosatne vožnje, gdje nas je ispred Karlovačkoga gradskog dječjeg odmarališta, dočekaao i pozdravio ravnatelj Marijan Karlič.

Naši Hrvati dolaze u Selce već godinama. Kako nam je poznato, ta je mogućnost ostvarena i neprekinuto traje putem neposrednih ljudskih prijateljstava, gdje je uvijek prednjačio Ivica Jeličić, ravnatelj hotela Selce. Na tu temu porazgovarali smo s predsjednicom HMS-a Katicom Benčik koja nam je rekla sljedeće:

– „Naša je manjinska samouprava već nakon manjinskih samoupravnih izbora 1994. g. među prvima potakla i posredovala zbratimljenje gradova, u Hrvatskoj. Već smo tada, osim tuzemnih godišnje planiranih kulturno-prosvjetnih, tradicionalno folklornih te športskih djelatnosti u našem VII. okrugu, otpočeli ostvarivanje uzajamnih prijateljskih i radnih odnosa s gradom Zadrom. Da bi se naša djeca što bolje usavršila u znanju materinskog jezika odnosno upoznala povijesne, kulturne znamenitosti i prirodne ljepote Hrvatske, organizirani su ljetni tabori, ponajčešće na moru. I naši i mađarski učenici iz ovog okruga, tijekom dvije taborske ture, imali su prilike ljetovati u Zadru i njegovoj okolici. Na žalost, veza sa Zadrom je prekinuta. Uskoro smo se povezali s gradom Požegom, s kojim je i potpisana povelja o uzajamnoj suradnji, i većinske samouprave VII. okruga i naše, što i danas traje. U njihovu dječjem odmaralištu u Baškoj, na otoku Krku, djeca su nam boravila u tri navrata. Organiziranih ljetovanja na Jadranu bilo je: tri puta na istarskoj Savudriji, jednom u Prvićima, a peti put ovdje, u Selcu, gdje smo ove godine jednom već bili. Dakle, s nastavničkom pratnjom, svake smo godine za 40 učenika osigurali ljetovanje u matičnoj zemlji. Materijalna sredstva – prije svega za autobusne prijevoze, uz godišnje potpore od 500 tisuća forinti od Prosvjetnog odbora većinske samouprave – osigurali smo putem raznih natječaja. Naglasila bih da nam je u iste svrhe pružena jednokratna materijalna potpora i od Republike Hrvatske” – rekla je Katica Benčik.

Vratimo se Selcu, malomu i slikovitomu mjestu koje se prostire u živopisnoj morskoj uvali, na sjevernom dijelu Jadrana, jednom od mnogih bisera Hrvatske, a koje se danas može podičiti sa 112-godišnjom turističkom prošlošću. Naime, prvo ovdje morsko kupalište otvoreno još davne 1894. godine.

Među znamenitostima ljupkog Selca spominjemo župnu crkvu sv. Katarine, kapele sv. Katarine, sv. Josipa, sv. Fabijana i Sebastijana te sv. Jurja. Posebno je zanimljiv mlin za preradu maslina. Taj vrijedni spomenik maslinarstva potpuno je sačuvan, dugo godina je služio kao galerijski prostor.

U pojasu ugodne mediteranske klime s toplim suhim ljetima i blagim kišovitim zimama, godišnje ima više od 2500 sunčanih sati. Od vjetrova prevladava jugo koji je prirodni pročišćivač zraka, stoga se cijeli kraj može pohvaliti iznimnom čistoćom zraka. Zahvaljujući svojim klimatskim okolnostima, Selce je poznato i kao lječilište. Uredeno šetalište uz more, raznovrsne kulturno-zabavne, koncertne te likovne izložbe bile su i naše mogućnosti ugodnoga provođenja vremena kada smo na gradskome trgu mogli uživati u raznim folklornim priredbama. Trajnom će uspomenom ostati vožnja turističkim vlakom do obližnje Crikvenice gdje su se upravo tada odvijali programi Crikveničkih dana. Jedno je popodne bilo posvećeno posjetu dragulju hrvatskog mora, Baški, mjestu čuvene Bašćanske ploče. Dakako, ni ovoga puta nije moglo izostati kupanje na više kilometara dugoj šljunčanoj i pješćanoj plaži, koja je vrvjela od kupača.

Čvrsto smo uvjereni da će i naše selačko odmaralište i grad Selce s njegovim plažama i okolicom te sve ovo ljetovanje svima nama ostati u neizbrisivom i dugom sjećanju, naime, nemoguće je doći, a ne vratiti se u njihov ponovno.

Marko Dekić

Putanjom dugom

Na dugoj, dugoj cesti autobus obijesno grabi s društvom umorno dremuckam slušajući riječi vozača pričinja mi se kao da snivam glas mikrofona me raznježuje u međuvremenu krajolici prohuje ugodajni prizori oku – cesta smiono vijuga – i za minutu-dvije se udaljavaju nestajući mi iz vidokruga

(Ispod Velebita)

M. Dekić Bodoljaš

Obična ciklama cvjeta u rujnu

Jeste li već pomirisali pravu divlju ciklamu? Ne onu koja se nalazi u lončanici u cvjećarnicama, nego onu koja raste u šumama i širi vrlo ugodan miris. Obična ciklama najviše voli bukovu šumu, ali se može naći i u drugim šumama. Raste kao nisko raslinje. Njezini crnoliki listovi cjelovita su ruba, tamnozeleni, išarani svijetlozelenim, vrlo lijepim uresom, a stabljika im je kratka. Obična je ciklama trajna, u zemlji ima plosnati gomolj. Cvjetovi su ružičasti, sastoje se od pet latica vjenčića i nalaze se na visokoj tankoj peteljci. Slobodni režnjevi latica vjenčića, koji su mnogo dulji od njegove zvonaste cijevi, svinuti su unatrag i okrenuti prema gore. U cvijetu ima pet prašnika, a plodnica je tučka nadrasla. Cvata potkraj kolovoza i početkom rujna. Treba znati da je zaštićena biljka, stoga se ne smije brati, ali osim toga ona je otrovna.

Izradila: Dijana Kovači
iz Fičehaza

Sibinjanin Janko

Malo je poznato kako je kip Jánosa Hunyadija koji se nalazi na središnjemu pečuškom gradskom trgu spomen na velikog viteza i ratnika, državnika i političara, u hrvatskim narodnim pjesmama opjevanog kao Sibinjanin Janka, jednog od najmoćnijih ljudi i vojskovođa svoga doba koji je Europu uspješno branio i obranio od Turaka, i koji je otac slavnoga ugarskog kralja Matije Korvina. Sibinjanin Janko prije 550. godina, 1446. godine, slavo-dobitno je porazio tursku vojsku kod Beograda. Bilo je to dana 22. srpnja. U spomen na taj dan zvona se od tada oglašavaju točno u podne u svim katoličkim crkvama, što je tada naredio tadašnji papa. Naime, po njegovoj naredbi tadašnji katolički svijet zvonjavom zvona točno u podne zapravo je molio i zahvaljivao Sibinjanin Janku i njegovoj vojsci na obrani i zaustavljanju daljnega turskog prodora u srce Europe i katolicizma.

Tko je zapravo bio Sibinjanin Janko, junak i hrvatskih narodnih pjesama? Rodio se u Erdelju 1387. e, a umro u Zemunu od kuge 11. kolovoza 1456. godine. Bio je erdeljski vojvoda vlaško-slavenskog podrijetla, a za svoga života istaknuo se u borbi protiv Turaka. Godine 1446. imenovan je namjesnikom Ugarske. Imao je dva sina, Ladislava i Matiju Korvina, koji je 1458. godine izabran za ugarskog kralja.

Ideš li van?

Kraj je ljeta. Dok se ljeti moglo lutati cijeli dan, odnosno izlaziti, družiti se s prijateljima do kasne večeri, u jesen se to vrijeme ograničava samo na vikend. Mislim da među vama ima svakakvih. Neki se od vas raduju da počinje nastava, pa vam ne fale toliko izlasci. Nekima su izlasci vrlo važni, pa katkad izlaze i onda kada bi možda trebalo učiti. Ima i takvih koji baš nikamo ne žele ići, jednostavno se zadovolje svojim kompićem i baš ih briga za izlazak i prijatelje. U koju skupinu ti pripadaš? Možeš saznati ako riješiš ovaj test.

1. Koliko se često ideš igrati van? – Barem jednom dnevno. (1) – Umalo svaki dan. (2) – Svaki vikend. (3)
2. Koliko često ideš prijateljima na igru? – Često. (3) – Katkad. (2) – Gotovo nikada. (1)
3. Puštaju li te roditelji samu (samog) van? – Naravno. (1) – Kako kad. (2) – Ne. (3)
4. Jesi li se ikada igrao sam u parku? – Jesam. (1) – Možda jednom ili dvaput. (2) – Nikad. (3)
5. Kad vani nema nikoga, ti: – Pozvoniš prijatelju na vrata i pozoveš ga van. (2) – Odustaneš od izlaska. (3) – Uvijek netko prije ili kasnije dođe. (1)
6. Kad ti se ide van: – Izadeš van. (1) – Nazoveš prije toga prijatelja da izadete skupa. (3) – Prvo pogledaš ima li već koga vani. (2)
7. Ako tvoj prijatelj ne može izaći s tobom: – Ostaješ i ti kod kuće. (3) – Nazoveš nekog drugog. (2) – Izadeš sam. (1)

8. Kad si vani: – Igraš se samo sa svojim najboljim prijateljima. (3) – Igraš se sa svom djecom koju poznaješ. (2) – Uvijek upoznaš i nekoga novog. (1)
9. Kad tvoj prijatelj kaže da ne može van: – Jako se ljutiš na njega. (3) – Ako ne možeš sad, moći će drugi put. (1) – Tužan si bez njega. (2)
10. Igraš li se vani sa svojom braćom i sestrama? – Ne. (3) – Naravno. (2) – Ovisi. (1)

Zbroji svoje bodove i dobit ćeš odgovor!

10 – 15 bodova

Ti si prilično samostalna osoba koja ne ovisi ni o kome. Znaš se lijepo zabaviti i bez poznatoga društva. Neovisan si i pitanje „IDEŠ VAN?“ postavljaš uglavnom samome sebi. Ipak, možda bi nekoga katkad mogao i obradovati ako ga pozoveš da izadete skupa. Što misliš o tome?

16 – 24 boda

Voliš izlaziti u poznatome društvu i tada ti je najljepše. S druge strane, ne zazireš ni od nepoznate djece. Vani se ne voliš igrati sam i stoga si pitanje „IDEŠ VAN?“ spreman postaviti svakome za koga misliš da bi se s tobom rado poigrao.

25 – 30 bodova

Pitanje „IDEŠ VAN?“ postavljaš samo svojim najboljim prijateljima uz koje si jako vezan. Ako oni ne žele ići van, ni ti ne ideš. Druga djeca koju dobro ne poznaješ, uopće te ne zanimaju. Razmisli malo, nije dobro biti toliko ovisan o drugima, ma koliko tvoj prijatelji bili dobri prema tebi. Stoga se potruži barem katkad preskočiti pitanje „IDEŠ VAN?“.

Forum hrvatskih manjina

U utorak, 26. rujna, u Zagrebu je priređen Forum hrvatskih manjina, stručni skup o statusu i problematici hrvatskih manjinskih zajednica u Europi. Skupu su prisustvovali i predstavnici hrvatske zajednice u Mađarskoj, predsjednik HDS-a dr. Mijo Karagić i predsjednik SHM-a Joso Ostrogonac, koji nas je ukratko obavijestio o izlaganjima naših predstavnika i o glavnim temama skupa. Kako je naglasio predsjednik Ostrogonac, dr. Karagić je između ostalog govorio o izgradnji kulturne autonomije Hrvata u Mađarskoj, o hrvatskome školstvu i kulturno-prosvjetnome središtu u Vlačićima na otoku Pagu. Kao predsjednik SHM-a, Joso Ostrogonac je upoznao sudionike s novim izbornim i manjinskim zakonom, te izborima za mjesne manjinske samouprave. Kako je dodao, zajedno sa sudionicima iz Subotice potaknuli su i takozvano bunjevačko pitanje, zatraživši podršku matične države da se zajednički zalažu za ovu etničku skupinu Hrvata. Osim toga, sudionici su jedinstveno izrazili potrebu za redovitim susretima, ali i za financijskom potporom. Za očuvanje nacionalne svijesti i za sprječavanje asimilacije, naime, potrebna je i moralna i materijalna potpora matične države.

BUDIMPEŠTA – U organizaciji Hrvatske manjinske samouprave IV. okruga, 16. rujna u Središtu za kulturu „Ady Endre“, s početkom u 17 sati održana je Hrvatska večer. U svečanom programu nastupili su plesači KUD-a Veseli Gradišćanci i Tamburaški orkestar istoga društva koji su u Budimpeštu došli iz maloga gradišćanskohrvatskog naselja Unde. Pravo iznenađenje večeri za sve nazočne bilo je kušanje specijaliteta hrvatske kuhinje.

ZAGREB – Knjiga Tomislava Žigmanova „Hrvati u Vojvodini danas“, u izdanju Hrvatske sveučilišne naklade i Pučkoga otvorenog učilišta iz Zagreba, predstavljena je 28. rujna u Društvu hrvatskih književnika. Riječ je o knjizi, kako je ustvrdio jedan od recenzenata Srećko Lipovčan, kakvu do sada nismo imali, a koja memorira trajanje vojvođanskih Hrvata od 1990. do 2002. godine. Đuro Vidmarović, također jedan od recenzenata, istaknuo je da su Hrvati u Srijemu autentični hrvatski puk, a da bački Hrvati i Hrvati Bunjevci imaju pravo da ih se zove dijaspora.

Folksime Gradišća u Čepregu

Hrvatska kulturna kavalkada

Domaći jačkarni zbor u mimohodu

Kad se u čepreškoj crkvi pod Draškovićevim i Jankovićevim grbom po hrvatski služi maša, to je onda pravi svetak za Hrvate u tom gradu. Medjutim, kad na tu mašu dojde skupa od sjevera do juga (još i prik granic) masa ljudi, onda je to ne samo za domaćine dupljasta svetačnost nego za sve one ki su bili došli na ovo mjesto 16. septembra, subotu, na Dan Hrvatov. Židanski farnik Štefan Dumović je u svojoj prodiki govorio o prošlosti gradišćanskohrvatskoga naroda, o poštovanju naših praocev, a i o budućnosti, koliko bi bilo važno sve ovo jerbinstvo sačuvati. Na to pak Gradišće ima veliku šansu, je rekao gledajući šareni folklorni program u mjesnom kulturnom domu dr. Mijo Karagić, predsjednik Hrvatske državne samouprave. Uz njega su čeprešku proslavu počastili još i dopredsjednik HDS-a Čaba Horvath, gradonačelnik Sándor Molnár, predsjednica Društva Gradišćanskih Hrvatov u Ugarskoj Marija Pilšić, skromna delegacija iz partnerske općine Delnice ter brojni funkcionari hrvatskih krugov. Domaći zbor pod peljanjem Undanke Sabine Balog je otvorio i zatvorio dugodurajući program. Nardarski korus u zadnje vrime svaki tajedan moremo viditi na pozornici, tako su i ovde predstavili svoj glavni repertoar. Nedavno utemeljena nova grupa Mladi Undanci s gradišćanskimi tanci se je dokrala do srca publike. Za njimi je dospio na red, kako je rekla i Marija Kralj, predsjednica mjesne Hrvatske manjinske samouprave, divojački jačkarni ansambl. Kotrigrig su se u tajnosti pripravljalni na ov nastup, rekši ne znaju samo odrasćeni jačiti u Čepregu nego i mladji, ki su u dirigiranje Kristine Pantoš-Kovač bili pravoda osvježavajući blok. Vrhom cijeloga otpodneva moremo izglasati produkciju HKD Štokavci iz Čajte

Glavna organizatorica Marija Kralj s Wernerom Omischlom, predsjednikom HKD Štokavci iz Čajte

ki su nas uz ostalo razveselili i žetvenimi običaji, znamda prez pretiravanja rečeno, na profesionalni način. Petrovskim jačkaricam Ljubičica je bio ov nastup znamda i generalna proba pred zagrebačkim gostovanjem, kamo su otputovali tajedan dan kasnije. Kemljansko folklorno društvo Konoplje je predstavilo jur poznate gradišćanske tance, ali je ovput u najnovijoj nošnji predstavljen i novi ples rokoko. Kemljanski korus Mali Dunaj je za vrime tančoške pauze i zajačio. Čunovski bečari iz Slovačke, na čelu s Jivom Maaszom, svenek i svagdir su rado i burno primljeni, to je i zavolj toga jer dica s takvim oduševljenjem jaču i sviraju da im se oči nek tako sjaju od veselja. Sviraci Žice s takovim koncertom peljajućih hrvatsih šlagerov su poklonili još strpljivu publiku da očitvidno se jur nigdor nij pašćio van iz prostorije kade smo potrošili skoro i tri ure gledajući hrvatsku kulturnu kavalkadu. Za noćnu zabavu je ponudila čvrstu garanciju Mlada generacija ter je neprekidno zvala u ples ali uprav k pjevanju veseljake i obožavatelje.

-Tiho-

Naše folklorne skupine

Bunjevačka zlatna grana iz Baje

Potkraj prošle godine u Baji je utemeljena kulturno-umjetnička udruga „Bunjevačka zlatna grana”, koja se prvi put predstavila na Velikome prelu u Baji.

– Zapravo nije utemeljeno novo društvo, već je ono obnovljeno, to je nekadašnji Plesni ansambl „Čitaonica”. Promjena je uslijedila zato što vodstvo i nadzorni odbor nisu obavljali svoje zadaće kako treba. Na papiru do obnove je došlo još lani u listopadu, a očekujemo sudsku odluku o registraciji s izmijenjenim imenom i vodstvom. I u pravnom smislu „Bunjevačka zlatna grana” nasljednik je bivše Čitaonice, a i članstvo je 99 posto isto – kazala nam je novoizabrana predsjednica društva Ildika Filaković, knjižničarka koja radi u bajskoj Gradskoj knjižnici Endrea Adyja.

Promjene provedene zapravo da se to na neki način odvoji od Bajске bunjevačke katoličke Čitaonice na čelu s Antunom Mujićem.

Društvo okuplja 24 člana, koji redovito plaćaju simboličnu članarinu, a zasada imaju samo plesnu skupinu. U buduću pak namjeravaju organizirati i pjevački zbor. Članovi su im većinom mladi i srednji naraštaji.

Izabrano je petočlano vodstvo: predsjednica Ildika Filaković, dopredsjednica Zorica Varga, koja je ujedno i blagajnica, a članovi vodstva su još umjetnički voditelj Arpad Jakab, Vera Ostrogonac i Andreja Ševarac, koji odgovaraju za nošnje. Tročlani nadzorni odbor radi u sastavu: predsjednica Marga Rogač Kreter, a članovi su Aniko Vereb i Kristina Kemenj.

„Riječ je prije svega o plesnom društvu. Potajno se nadamo utemeljenju pjevačkoga zbora koji bi mogao i samostalno pjevati, ali i pomagati nastup plesne skupine – dodaje

Ildika Filaković. – Prvi nastup s obnovljenom koreografijom imali smo na Velikom prelu u Baji pod kraj siječnja ove godine, a nastup ocjenjujemo vrlo uspješnim. Tom smo prigodom izveli stari rokoko, novi rokoko, ćukovo kolo, momačko kolo, tandrčak i malo bačko kolo. Naši plesači i nas nekolicina iz društva pomogli smo u pjevanju pjevačkom zboru koji se okupio za ovu prigodu. „Bunjevačka zlatna grana” nije vančaško, nego gradsko društvo koje okuplja bajске Hrvate. To posebno ističem jer sam već dobila primjedbe da ne bi dolazili jer nekada pod imenom Čitaonica to je bilo donjogradsko društvo, a naša želja je upravo da se okupe svi bajski Hrvati.

I nadalje glavnom zadaćom smatraju njegovanje bunjevačkohrvatskih tradicija.

Kako ističe Ildika Filaković, rad društva obnovili su da se ono malo što je još ostalo, otkrije, a ono što imaju, da se to očuva, te preda mladim naraštajima.

„Prema statutu sjedište nam je u Gradskoj knjižnici Endrea Adyja, a probe održavamo u prostorijama Stručne ugostiteljske škole „Júlia Bánai” svakog petka od 19 sati. Baš zato što su nam članovi većinom studenti, i samo za vikend dolaze kući. Svi smo iz Baje, ali svakog rado čekamo. Uostalom članom može postati svatko, bilo prijavljivanjem u knjižnici kod predsjednice društva, ili dolaskom na probu. Jedini je uvjet da redovito plaća članarinu od 200 Ft.”

Bajska „Bunjevačka zlatna grana” nedavno je i službeno registrirana, a jedan od posljednjih nastupa imala je na Vancagi povodom Markova na kojemu je nastupila s izvornim bunjevačkim plesovima.

Tekst i slika:
S. Balatinac

Počela nastava i na Visokoj školi

Prije dva tjedna započela je nastava i na Visokoj školi Józsefa Eötvösa u Baji, pa i na Odjelu za hrvatski jezik pri Katedri za narodnosne i strane jezike gdje teče izobrazba hrvatskih odgojitelj(ic)a i učitelj(ic)a. „Potkraj prošle godine imali smo 21, ove godine samo deset studenata, ali gledajući prosjek proteklih 130 godina, možemo biti zadovoljni. Imamo šest izvanrednih i četiri redovna studenta”, ističe uz ostalo voditelj hrvatskog odjela profesor Živko Gorjanac.

Kako dodaje, imaju studente gotovo iz svih naših regija u Mađarskoj: iz Budimpešte (s korijenima iz Santova i Sumartona), Pečuha, Santova, Petrovog Sela i vojvodanskog Apatina. U nastavi radi još i lektorica hrvatskoga jezika Nada Zelić, koja je došla prije godinu dana iz Trogira. Prema dugogodišnjem običaju po jedna studentica odgojiteljskog i učiteljskog smjera od listopada studirat će u Hrvatskoj, umjesto u Zagrebu, prvi put od ove godine, u Čakovcu.

Ovih dana, točnije 10. listopada organiziraju Dan hrvatske književnosti i metodike kako bi pridonijeli očuvanju, njegovanju i širenju hrvatske lijepe riječi. Svrha je okupljanje i usavršavanje odgojnih i prosvjetnih djelatnika, pospješivanje odgoja i nastave na hrvatskom jeziku.

Prema Živku Gorjancu, rad će se odvijati u književnoj, jezičnoj i lutkarskoj radionici, a očekuju se sudionici prije svega iz bačkih naselja, iz santovačke hrvatske škole i onih okolnih škola u kojima se odvija predmetna nastava hrvatskoga jezika, nadalje iz Budimpešte i Pečuha, a očekuje se i dolazak bivših studenata iz Gradišća, iz Koljnofa. Svake godine polaznici hrvatskog odgojiteljskog i učiteljskog smjera posjećuju naša bačka naselja, tamošnje vrtiće i škole. To će, kako kaže Živko Gorjanac, nastaviti i ove godine.

„Ovaj put planiramo posjetiti i Hrvatski vrtić, osnovnu školu i gimnaziju u Budimpešti, jer tamo još nismo bili. Drago nam je da se naši bivši studenti većinom zapošljavaju u struci, u našim vrtićima i školama, a bilo je i onih koji su se zaposlili na radiju.”

S. Balatinac

PEČUH – Od 28. do 30. rujna u Pečuhu je održan Međunarodni simpozij za glumce i lutkare iz Hrvatske te predstavnike kazališnih kuća iz susjednih zemalja. Sudionici simpozija među ostalim raspravljali su o organizaciji SLUK-a u Splitu sljedeće godine, o predstavljanju hrvatskog lutkarstva na lutkarskom festivalu u Subotici iduće godine te o lutkarskoj aktivnosti hrvatskih lutkara izvan Republike Hrvatske, u Mostaru i Pečuhu. U sklopu simpozija sudionici su 28. rujna mogli pogledati predstavu Hrvatskoga kazališta, komediju Mire Gavrana Veseli četverokut.

BAJA – Hrvatsko kazalište iz Pečuha u ponedjeljak, 16. listopada, gostuje u Baji gdje će prikazati Mujičić-Senkerškrabinu komediju Trenk, iliti divlji baron u režiji Tahira Mujičića. Uloge: Slaven Vidaković (Trenk), Robert Ugrić (Poslušny), Vlasta Ramljak (Habzburg), Stipan Đurić (Königseck), Beti Lučić (Peradović, Ugostić, Nádrázi), Tanja Bertok (Mlinarić, Krivokletić, Kleinbürger), Kristijan Ugrić (Kostreš, Glavosek, Proburazović), Ivo Grišnik (Pavunović, Crnohaljić). Predstava koja će se prikazati u bajske Gradskom kazalištu (Oroszlán ulica 3) počinje u 19 sati, a ulaz je slobodan.

PEČUH – U organizaciji pečuške Hrvatske katoličke zajednice, od 25. do 29. listopada organizira se hodočasni put u Međugorje. Vodič puta bit će fra Ante Kukavica iz Osijeka. Hodočasnici će za vrijeme boravka u Međugorju posjetiti grad Mostar, a organizira se i izlet u Dubrovnik i Split. Sve informacije o putu dobit ćete od gospođe Eve Filaković na telefonima: 06 72 212-329 ili na 06 30 22 76 152.

KAPOŠVAR – Ovih je dana objavljena knjiga o Situaciji tržišta radne snage u Šomođskoj, Baranjskoj, Virovitičko-podravskoj i Koprivničko-križevačkoj županiji. Projekt je ostvaren uz financijsku pomoć Europske unije, u sklopu programa Interreg III/A Slovenija, Hrvatska, Mađarska. Cilj je projekta bio dati jasnu sliku o zapošljavanju te o stvarnom stanju tržišta radne snage u hrvatsko-mađarskoj pograničnoj zoni.

Keresturski pjevački zbor dobitnik priznanja

Ženski pjevački zbor iz Kerestura

Povodom Keresturskih dana Ženskomu pjevačkom zboru uručeno je priznanje „Za razvoj Kerestura“. Na svečanoj sjednici mjesne samouprave sela Kerestura načelnik Lajoš Pavlic zahvalio je dosadašnji rad članovima Zbora i zamolio ih da dalje njeguju hrvatske običaje, narodno blago sela i pomurskih Hrvata. Pjevački zbor osnovan je još 1998. g., kada je Janica Kodela Vargović okupila žene da skupa „popevaju“. Od 2001. g. vođenje njime preuzela je Ilonka Medli. U posljednjih godina Zbor je bio vrlo djelatna, osim čestih nastupa po Zalskoj županiji, aktivno je sudjelovao i na školskim i mjesnim priredbama. Na državnoj smotri narodne pjesme u Gelnaházi dodijeljena mu je nagrada za izrazitu kakvoću izvođenja pjesama.

Članovi zbora više puta su prikazali stare običaje: krunjenje kukuruza, čihanje perja, božićne običaje. Više puta su priredili večer starih hrvatskih pomurskih jela. Mladim naraštajima dokazali su da se može zdravo i ukusno kuhati i od jeftinih domaćih sirovina. Polaznici dječjeg vrtića bili su vrlo radosni kada su ih žene iz Zbora posjetile i prikazale kako se prave igračke od komušine. Skupa su izrađivali lutke, vodenice, splavi, citre. Uz ručni rad djeca su učila hrvatske brojalice, pjesmice. Tete Eržika Kalinić, Janica Vargović, Ilonka Medli, Ilonka Balaž, Eržika Brodarić, Janica Andrašek, Margita Andrašek, Margita Kuzma, Rozika Koma i Ilonka Bela nisu spretne samo u pjevanju i kuhanju, one su bile među prvima i na teškom poslu u žetvi. Svake godine u Novi sudjeluju na žetvenom i vršidbenom natjecanju. Keresturska ekipa bila je peta u privezivanju vijenaca, a u pripremanju žetvenog jela osvojila je zavidno

drugo mjesto. Ilonka Medli, voditeljica Zbora, zahvalila je na priznanju i na podršci koju su dobili. „Vrlo sam sretna, kao i ostali članovi, jer kada u svom selu primjećuju da smo učinile nešto za cijelu zajednicu, onda je to veća nagrada od bilo kakve državne nagrade. Mi ćemo i nadalje raditi što smo započele ako će nam Bog dati zdravlja. Želimo što više starih običaja predati mladima, i to ćemo pokušati organizirati zajedno sa školom“, kazala je teta Medli.

Članicama Ženskoga pjevačkog zbora djelatnice osnovne škole čestitale su hvalospjevom što su ga same napisale upravo za njih. *Beta*

Kupusni dan u Poganu

U organizaciji mjesne samouprave sela Pogana te njemačke i hrvatske manjinske samouprave, u Poganu je 23. rujna priređen tradicionalni Kupusni dan. Poznato je kako su Pogančani bili i ostali uzgajivači kupusa, usavršivši metodu njegovanja kiseljenja te spremanja jela od kupusa do savršenstva. U sjećanju na te dane, a kao izlika za druženje i okupljanje seoske zajednice, već desetu godinu zaredom priređuje se taj dan. Ovogodišnji Kupusni dan bio je deseti, jubilarni. Bilo je mnogo zabavnih sadržaja za sve stanovnike sela, nastupa poganskih folkloriša, njemačkoga pjevačkog zbora, nastupa Poganskih snaša te bala ... Bilo je veselo, a priredbi je pogodovalo i lijepo vrijeme, te ukusna jela od kupusa, sikuljski kupus.